

se muniunt et corpora sua tegunt. alia vestimenta habere non possunt nisi alii de deferant. gēs multum corpulenta robusta et valde alba. piscationi dedita et venationi.

De zeugia Caplm. CLXXV

Zeugia siue zeugis est puicia ubi est maior cartago vel minor affrica. in eis bisantiū et numedia sita. vt di. *Si. li. xiiij.* Hec a septentride mari siculo est iuncta. vt dicit idem. et a meridie vsqz ad regionē getulorū porrecta. et prima sunt frugifera vltiora vero bestiarū serpenti b⁹ plena. Ibi onagri et fere siluestres ibi mira et monstruosa inueniunt. vt idem dicit.

Incipit liber. XVI. De lapidibus preciosis

Descriptis proprietatibus terre et partium eius in generali. restat adiuuante dño aliqua hic inferere de eius ornatu in specialibus aut que ornant terram

quedā sunt simpliciter inaiata et insensibilia. vt oīa metheorica que in venis terre generantur quia sunt lapides colores et metalla. et de illis primo per ordinem est agendum. Quedā vero vegetabilia vt radices herbe et arbuta. Quedā autem sensibilia. vt boies et iumenta. de quibus vltimo est tractandum. primo ergo ab his que generantur in terra et in venis eius per ordinem alphabeti hic dicendum est.

De arena Caplm. I.

Arena ab ariditate est dicta que si manu pressa fuerit per siccitatem et duriciam stridorez facit que si veste cadida et aspersa fuerit nihil sordis post se relinquit. vt dicit *Si. li. xvj. ca. iij.* Arena siquidem in aquis marinis ab omni limositate et lutea viscositate abluit. vt di. *Arist. in li. de proprietatibus elementorum. et ideo propter vincetem in ea siccitate coagulati in lapidibus perfecte non permittit.* Terra eius pura. vt di. *id. li. meth. iij.* lapis non fit que continuatōz non facit. sed commutatione. et ideo siccitas vincens omnem humiditatem

non permittit eam totaliter in lapide solidari. Invenitur est que arena terra composita est subtiliter durior. sed lapide mollior et in partibus innumerabiles diuisibilior. vnde arena frigida est et sicca minuta compressa grauissima in pondere quous sit minuta et sterilis ex se propter calorem et humiditatis defectum et diuini frigide siccitatis. ymbre superueniente non dissoluit. sed potius diluta aut consumpta lutea in puritate magis comprimatur et parte per foras adherente amplius solidatur. Arena etiam multitudinem maris impetum sustinet. et ad eius cumulos se restringens ne ultra sibi assignatos a deo terminos effluat impedit. vt di. *hiero. sup. Jere. c. v.* Posuit arenam terminum mari etc. Habet etiam vniuersalem naturam colatiuam. vnde aqua per arenas colata dulcor et purior inuenitur. vt di. *Constā. Itē virtutē habet metallorum purgatiuam et sua frictione rubiginis consumptiuam. aut eius et ferrum arene frictione clarificatur.* Itē virtutē habet in frigidatiuam. repulsiuam. opiliatiuam tumoris seductiuam. vt in thimolia. arena ex lapide fabuli resoluta que valet ad oīa supra dicta. vt plane dicit *constā.* Itē virtutē habet mineralē vel saltem ei similem vel affinem vnde et in arenulis tam fluuiiales quam marinas auree arene sepius inueniunt. Lapidem arenam politum et gemme preciose in marino litore inueniunt in arenulis. Itē arene tam fluuiiales quam marine ex veteris strariorum ipsas arenularum piculas eleuantibus sepius in maris ostiis et litonibus coaceruantur et ex arenis sic accumulatis aque fluuiiales ne mare subintraret aliquatenus retardant. vt di. *hiero. sup. amos. viij.* Ibi defluet sicut riuus egipti etc. ubi expressit dicitur que aqua nili propter obstaculos arenarum cumulos contingit impediri. nam circa fluuium descensum piter aggregata arena aqua nili in mare descendere non permittit. sed potius reflueret per plana egipti manifestissime coartatur. sed quanto illis cumulis arenosis aqua redire compellitur. tanto eisdem dissipationis cum maior impetu in mare descendere proficiunt diu prohibet. vt di. *hiero. ibidē.* Itē arenarum obstaculis in mari sub aqua superficie occultatis occurrere vel resistere maxime est difficile et periculosum. vt sup. ubi de maris piculis pertractat.

De argilla Ca. II

Argilla est terra te-
nar glutinosa et viscosa ad varia
figulorum opera disposita atque apta.
Est secundum Theophrastum libro xvij. ca. i. ab argis sic vocata
apud quos primo ex tali materia vasa fictilia se-
effecta. et ut ibidem dicitur talis terra partibus caloris
liquidiores partes sumuntur et terrestriores so-
lidantis in laterem commutatur. sepe enim contingit quod
talis terra lutea viscosa frigiditate aqua con-
gelante in lapidem commutatur. Sepe enim accidit
talis transmutatio scilicet lutum viscosum in lapidem
ex calore coagulare. Sicut enim dicitur libro iij. meth.
Lutum viscosum aptum est huic transmutationi
scilicet in lapidem per calidum coagulationem quare viscosum
sum est medium inter viscosum et vaporatum bene
humidum viscosum. unde gratia vaporatum potest a ca-
lido coagulari. gratia viscosum non potest ex toto educi
sed amplius potest et solidari et sic in lapidem trans-
mutari ut ibi dicitur commentator. argilla est frigiditas
sua sanguinis restrictiva. ut dicitur philosopho. argil-
la si cum formice aceto fuerit distempata appolita
fronti et temporibus probibet sanguinem de naribus fluere
De alabaastro Ca. III

Alabastro ut dicitur
Theophrastus libro xvij. ca. v. est lapis candidus
infectus variis coloribus ex quo
euangelici illi vnguenti vasculum factum fuit. ex his
enim cavant vasa vnguentaria. quare vnguentaria custo-
dit poppime incorrupta. nascitur autem circa the-
bas egyptias et damascum ceteris candidior. sed
probantissimum de india transportatur. huius lapis dyas-
scoide nicomarchus dicitur et dicitur valere huic lapide
ad victoriam obtinendam. et dicitur etiam quod gene-
rat et preseruat amicitiam.

De auro Ca. IIII

Aurum ab auro est
dicitur. ut dicitur Theophrastus libro xvij. eo quod repul-
so aere plus refulget. naturale ei
est ut metallorum splendorem plus fulgeat luce ali-
qua repulsus. Hinc et aurarij se dicitur quorum
fulgori splendorem reddunt. Aurum autem radians
et fulgens dicitur obrisus. eo quod splendore obradiet
ac fulgore. Est enim coloris optimi quod bebrei
opbam. greci vero dicunt crisum. lamina vero te-

nuitissima ex qua incidunt fila aurea brachea
nuncupantur. hucusque Theophrastus libro ca. de metallis. Secundum
aristoteli. methosorum parum ante finem dicitur. quod au-
rum sicut et cetera metalla materialiter preceat
ex sulphure subtili rubeo et de viuo argento
subtili et albo. plus autem percurrit in eis compositio-
ne de soliditate sulphurea quam de aereo aqua
suo viuo argenti. et ideo aurum solidius est et ponde-
rosius quam argentum. in cuius compositione plus
de argento viuo quam de sulphure albo percur-
re presuevit. sicut idem dicitur. Auro ergo inter
metalla quod ad substantiam nihil solidius est aut perpa-
ctius. et ideo in igne positum non euaporat. nec est
in pondere minor. unde in igne non flumit.
sed solum quando vi caloris liquefit si quod tunc habet
anere impuritates et scone deponit propter quod et
amplius depurat et fulgidius inuenitur. nihil enim
inter metalla est ducilius quam tunc est ducilitas
quod in incidendo et malleum sine ruptione siue
dissolutione prius in brachias. id est tenuissimas
laminas dilatas. hoc enim inter metalla quod ad
formam et speciem est pulcherrimum. et ideo in omnes pictu-
rabiles formas siue species primam et papuum locum
auri obinet pulchritudo. unde forma est et decor-
tas coloris quam metallorum. Item nihil inter metalla
quod ad virtutem inuenitur efficacius cuius virtutem de-
scribit Plinius dicens. Aurum inquit tempus est
omni metallo et purius. et ideo virtutem habet con-
fortatiua et supfluitati coadunata in corpore
externa. et ideo valet contra lepram et elephantie
passionem vtiliter emendanda. limatura autem auri
in cibo aut in potu siue in medicina ad preser-
uationem a lepra vel saltim ad eius occultationem valet
quod eius frequens usus ab ea preseruat et occultat
ut dicitur Theophrastus. Item eadem limatura cum succo bo-
raginis et osse de corde cervi valet contra sinco-
pim et cardiacam passionem. Item lamina aurea
candentes in vino extincte. vinum faciunt vtile
contra vitia splenis et alias passiones multas
vel melancholicas. Item vestura facta cum instru-
mento aureo melior est quam ex alia materia vel me-
tallo. locum enim adustionis custodit immunem a fe-
tore. Item puluis cadimie auree oculis im-
positus maculas oculorum corrodit. Confortat autem
membra quibus eis non incorporat nec ea nutriat
valet autem depurando et asperate sua supfluita-
tes quod membra ledebant extergendo sic idem dicitur

Plat. Itē auz calefaciū tollit pilos a mēbro qđ in exultū fuerit aut fricatu r itez crescere nō pmittit. vt d. p. stā. Itē auz pculū nō resonat sicut es l' argentū nec crepat nec findit s; potius extendit r equalr dilatat nisi ei fuerit aliud metallū adulterinū mō aliq incozpatū. nā qđ diu es v' auricalcū cū auri suba est pmixtū sp sub malleo scanditur r sp ad susceprōz debite forme sub mallei icu inobediēs inuenit. et iō necesse ē vt omne supfluū ab eo p excocōz auferat vt efficiat ductile. r aliqđ vas cū optata forma exinde pducat. vt dicit Greg. Qñ autē lamia vel brathea aurea cuz argētea subducta d; malleādo incozpari. necesse est a trib⁹ marie pcaueri. s. a puluere vēto r būore. q; si aliqđ boz inē auz et argentū se pmiscuerit nequa q; vnū cū altero se tenebit. r iō opz vt i loco valde mundo r qeto s; duo metalla adinuicē vniant. qñ autē mō de bito sic vniant inseparabil' fit vnio. ita q ab inuicē nō pnt vteri⁹ lepari.

De auricalco Ca. V

Auricalcū ut dicit

si. est dictū. eo q cū sit es siue cupz resplēdet supficialr sicut aurū. es ei greco sermōe calcū vocat. Auricalcū itaq; h; et duriciē eris siue cupi. ex mixtione autē eris r stanni r auripigmenti r qbūsdā alijs medicaminib⁹ pducat in igne ad colozē auri vt di. si. Colozē itaq; habet auri r silitudinē sed nō valozē. vasa et diuersi generis artificia alia r pulcra i sui nouitate auri spēm p̄tendētia ex auricalco pparāt. s; paulatiz a fulgore p̄mo bebetant r qst rubigināt. et sic tā colozē q; odoze cupreo suā materialē originē prestat. In istis vasis cibaria r vna diuit⁹ reseruata sapore hōribilē p̄rabūt ex eris vicio r odoze. colliria tñ que oculoꝝ sē medicamīa in eis valieresuāt. r ex eris forntudie acūit. vt di. Plat. De auripigmento Ca. VI

Auripigmentū est

vena t̄re siue gen⁹ lapidis scissilis r fragil' auri spēs p̄tendēs in colozē et vocat alio noie lapis arsenic⁹. Et ē duplex. s. rube⁹ et curin⁹. et h; in Dial. natāz sulphu

ris calefaciendi r desiccandi. q; si asponat eri ipm i albū trāsmutat et oīa corpa metallina pter auz exurit r deuastat. vt dicit Dial. fm Plat. aut auripigmentū calidū est r siccum in q̄to gradu. r ē vena t̄re. r duplex spēs rubeum sc; r curinū. curinū aut p̄petit medicine. habz aut v̄tutē dissoluēdi atrabēdi r mūdificādi. vñ valet asmaticis r malū anbelitū bñtib⁹ ex būiditate si inclinato capite fum⁹ ei⁹ recipiat. Ex auripigmento fit pillocraciuz id ē vngentū depilatorū vt pili faciliē amoz ueant qñ coq̄tur cū calce viua. Valet et p̄tra serpiginē r impetiginē. si loc⁹ cū saponē r auripigmento lenitē inungat. sed statū loc⁹ inunctus abluat. q; si vngentū tale ibi diu maneret bonā carnē sicut r malāz coroderet r extoriatet. naturā ei h; incisiuā r corrosiuā. yn gues etiā deturpatos r deformes facit cade re vt crescant meliores. vt di. Plat.

De argento Ca. VII

Argentuz a greca

appellatōne. vt di. si. est dictū. nam argiron argentū vocat cui mirū in modū accidit q cū sit cādidiū imp̄ssuz corpi lineas nigras. vt di. si. reddit. In ei⁹ cōpositiōne sūt viuū argentū r sulphur albus. plus aut est ibi de acreo r aq̄oz argētouiuo q; sulphuris. et iō non ē tān pōderis sicut auz. vt di. Richard⁹ rufus. Est aut argentū duplex sc; simplex r cōpositū. simplex at ē liq̄dū r vocat argentū viuū. cōpositū aut argentū solidum. cōpositum ex argentouiuo puro r sulphure albo nō v̄tente. vt di. Aristo.

De argentouiuo Ca. VIII

Argentū aut viuū

est suba aquea mixta cū s̄tili terre noforū admixtōne r i dissolubili. et h; p̄ magna siccitate t̄rea que nō liquefacit in supficie plana. et iō n̄ adberet sicut id qđ est aq̄sum. Est aut ei⁹ suba alba ex claritate aque subal' r ex albedine t̄re bñ subiliate et digeste. h; etiā albedinē ex admixtōne eris cū p̄dictis. Habz at argētū viuū s; sibi naturalr p̄p̄tū q nō coagulat p se sine sulphure s; cū sulphure r cū plumbi suba p̄gelat. Deo d; 3

ibidē q̄ argentiuiuiū ⁊ sulphur sē elementū
idē materia ⁊ p̄ncipiū oīm liquabiliū. s. me-
talloy. becoia dicunt in li. meth. exp̄sse ⁊ euā
Rich. sic exponit. Argentū itaq; uiuū oīm
metalloy d̄ esse p̄ncipiū. et iō respectu eoy ē
simplex elemētū. De sua aut̄ v̄tute ⁊ natura
diuersi diuersa posuerūt. q̄d aut̄ de B̄ sentias
medici patere p̄t p̄bec v̄ba. argentum inq̄t
Plat. uiuū. calidū d̄ esse ⁊ hūidū in ḡou q̄r
to. q̄uis a q̄busdā iudicet frigidū ⁊ in eodez
ḡou. ⁊ q̄ sit calidū oñdit̄ p̄ effectū. eo q̄ dissol-
uit penetrat ⁊ incidit. s̄ q̄ actualit̄ sentit̄ mul-
tū frigidū. abusiue frigidū iudicat̄. Q̄ autē
aliq̄ dicit̄ argentiuiuū ex quadā vena terre
p̄ excoctōz fieri falsuz eē p̄ eo q̄ p̄ calorē ignis
facillime in fumū extenuat̄. s̄ a tra gignit̄ et
q̄ si aq̄ p̄fluēs p̄creat̄. diuissime et in vase fri-
gido ⁊ solido p̄seruat̄. tāta aut̄ ipsi⁹ est cobe-
retia ⁊ fortitudo q̄ nlli rei p̄t admisceri nisi
p̄mit̄ extinguat̄. extinguit̄ aut̄ cū salina q̄n cūz
ea fricat̄. et maxie quando cinis saluē addit̄
et maxime quando puluis ossis sepie sociat̄
est aut̄ argentiuiuū d̄facili in fumū euapo-
ratiuū ⁊ resolutiū. c̄ fum⁹ maxime obest
astātib⁹. inducit ei palisim ⁊ tremorē relaxā-
doneruos ⁊ remolliēdo. Ore acceptū l̄ auri
immissū occidit mēbra p̄fodiendo. circa q̄d
piculū maxie valet lac capnū in q̄ntitate ma-
xima epotatū cū p̄tinuo motu patiētis. Ad
idē spēalit̄ valet decoctio vini cū absinthio ⁊
ysopo. bucusq; plat. Bicit̄ aut̄ argētiuiuūz
eo q̄ icadat matias i q̄s mittit̄. vt di. *li. l. xvj*
vbi et B̄ subiūgit. B̄ inq̄t est liq̄dū q̄ p̄currit.
Inuenit̄ at̄ spēalit̄ in fornacib⁹ argēta: iij gut-
tay p̄cretōe. tris vel tectis inherēs. sepe ei in
petustissimo stercore cloacay l̄ puteoy limo
iuenit̄. sit ei ex minio iposito p̄cule ferree pa-
tena testea supposita. d̄ aut̄ vasculū circūly-
tum circūdari carbonib⁹. ⁊ tūc argētiuiuū
distillabit. sine eni hoc argēto neq; auz neq;
es inaurari p̄t. Tāte aut̄ v̄tutis est vt si sup-
sertariū argētiuiui cētenariū saxū supponat̄
oneri statim resistit. si v̄o auri scrupulū sup-
posueris leuitatē ei⁹ i se statū rapit. Ex q̄ p̄z n̄
pond⁹ esse sed naturā cui cedit. Porci datū
inificat ponderis cā. Seruat̄ aut̄ meli⁹ in va-
sis vitreis. nā cetas materias p̄forat ⁊ corro-

dit. *Ducusq; li. l. xvj. c. de metall.* Argentū
ergo ē albū claz sonoy puz ductilitatē h̄ns
multū. min⁹ tñ q̄z auz. Balsami potissime
p̄seruatiū. v̄tutis in iaspide iuuarū. Ad-
iorē ei v̄tutē h̄z iaspis in argēto q̄z in auro vt
d̄ in lapid. liquabile ⁊ in igne resolutiūz et
liquefactiū. colorē habet igneū rubeū. infri-
gidatū vero itez efficit solidū atq; duz. ⁊ q̄z
uis grossum sit ⁊ materiale respectu auri. tñ
post aurū in valore ⁊ p̄cio obtinet inē metal-
la p̄ncipatū. Est ei medicinale ⁊ mltay egri-
tudinū curatiū. nā eius s̄cōna siue spuma
vulnera sanat atz replet. ⁊ carnes supfluas i
eis crescere non p̄mittit. cicatrice inducit for-
des corpis mundificat. cauteriū a fetore cu-
stodit. p̄forat fluxibilia mēbra et p̄strigit. ex
tractu terre rubiginē p̄trahit. sed ex arēne et
sal' p̄fricatiōe colorē p̄stinū recipit ⁊ resumit

De adamante Caplm. IX

Adamas est lapis
indic⁹ pu⁹ ⁊ indecorus ferrugineū
h̄ns colorē ⁊ splendorē cristallinus
nūq; tñ vltra magnitudinē nuclei auellane
est replet. B̄ nulli cedit materie nec ferro qui-
dem nec igni. nec vnq; incalescit. vñ a grecis
vis indomita appellat̄. sed cū sit inuict⁹ ferro
ignis p̄repro. rupit sanguine hircino calido ⁊
recenti. c̄ fragmentis sculptores in signan-
dis gēmis ⁊ p̄foradis vtunt̄. Hic dissidet in
B̄ a magnete. q̄z posit⁹ adamas iuxta ferrū
nō patit̄ illud attrahi a magnete imo retra-
bit p̄ q̄ndā violentiā ferz a magnete lapide
sic attractū. d̄ hic lapis more electri venena
dephēdere. met⁹ varios expellere ⁊ malefical
arub⁹ obuiare. *Ducusq; li. l. xvj. ca. de cri-*
stallis. Hic lapis s̄m dyal. gēma recōciliatō-
nis d̄ ⁊ amoz. q̄z si mulier a viro suo fuerit
digressa. p̄ v̄tutē adamantis in viri grām faci-
li⁹ reuocat̄. Adhuc di. idē q̄ si ver⁹ adamas
capit̄ dormiētis mlieris supponat̄ caui⁹ sci-
re posit̄ marit⁹ e⁹ an sit casta. nā si fuit casta
dormiendo āplecti cogit̄ vi lapidis maritū suū
siuo fuerit infidel' ab eo s̄bito resilit ⁊ velut la-
pidis p̄ntia iā indigna subito de lecto cadit.
Virus et̄ bui⁹ lapidis ē. vt di. *Dyal. q̄ cum*
in lacerto sinistro gestat̄ valet p̄tra hostes ⁊

infantia riras iurgia. p̄ incubos ⁊ fantasma
ta. p̄ra varia somnia ⁊ venena.

De ametisto Ca. X

Ametistus lapis est
indicus q̄ int̄ gemmas purpureas
obinet p̄ncipatū. vt di. *Isi.* Est aut̄
ametistus colore purpureo ⁊ violaceo p̄mi
xtus quasi rosa nitens ⁊ leuic fundēs q̄sdaz
flamulas ⁊ emittens. *Isi.* Alter eius genus
descēdit ad iacintiū nō ex toto igneū sed vt
ni colorem h̄ns. Et sunt spēs eius q̄nqz *Isi.*
Sed vt dicit *Dyal.* purpure⁹ nobilitatē ⁊ alijs
valioz. nam v̄tus eius p̄ra ebrietatē est ⁊ fa
cit vigilem ⁊ malā repellit cogitatōz ⁊ bonū
p̄fert intellectū ⁊ est ei mollicies ad sculpēdū

De achate Ca. XI

Achates est gem
ma nigra h̄ns albas venas. ⁊ d̄r
achates a flumie eiusdē nois ex
istentis in sicilia iuxta q̄d est gēma p̄mū in
uenta. vt di. *Isi.* mō aut̄ in plurib⁹ regionib⁹
inuenit̄. Est aut̄ q̄ddaz gen⁹ creticū. vt dicit
Dyal. cum venis ceruleis. Aliud gen⁹ est in
dicū variū cum guttis sanḡneis. p̄mum enī
gen⁹. vt *Isi.* d̄r credit̄ valere magicis artib⁹
nā ipsa tēpestates cōuertit̄. sicut flua sicut
dicūt. Idem gen⁹ vile est s̄m *Dyal.* ad re
gū formas ⁊ simulacra monstrāda somni
oz. Creticū aut̄ gen⁹ mutat picula. gratū fac
⁹ ⁊ placētē ⁊ p̄suasōz ⁊ facundū ⁊ vires con
fert. terciū genus scz indicū visuz fouet p̄ra
lium p̄dest. p̄ra venenū valet. ⁊ accensio ei⁹
odorifera est. vt dicit *Dyal.*

De abestone Ca. XII

Abeston archadie
ē lapis ferrei coloris ab igne nomē
sortus. eo q̄ semel accens⁹ nunqz
extinguat̄. de q̄ fabucariū est illō mechanicuz
de q̄ gentiles capni sacrilegio mirabant̄. In
q̄dam enī templo veneris erat factū cādela
brum in q̄ erat lucerna sic ardens vt nllā tē
pestate ⁊ nllō ymbre extingui posset. vt di. *Isi.*
li. xvj. in ca. de gēmis.

De absicto Ca. XIII

Absictus est gem
ma nigra ponderosa disticta venis
rubentib⁹. h̄ calefacta igni septem
diebus calorē tenet. vt di. *Isi.* c. d̄ nigris gēmis
De alabandina Caplm. XIII

Alabandina est gem
ma dicta ab alabanda regiōe asie
e⁹ color silis est calcedonio sed rari
or. vt di. *Isi.* ca. de cristallis. s̄m *Dyal.* at ala
bandina est gēma clara ⁊ subrufa vt sard⁹
e⁹ v̄tus est sanḡnē puocare ⁊ auermentare.

De argirite Ca. XV

Argirites est gem
ma argento silis h̄ns stigmata au
rea. cui silis ē in colore andromaya
Est ei lapis e⁹ color argēre⁹ est. vt di. *Isi.* cui ē
forma q̄drangula sicut tessere ⁊ fortitudo sic
adamātis. huic putāt magi nomen ipositū
ab eo q̄ aiōz imperus vel iracundias credit̄
refrenare. vt di. *Isi.* c. de gēmis aureis.

De astrione Ca. XVI

Astriō est gemma
indica cristallo p̄pinq̄ in e⁹ centro
lucet stella fulgore lune plene. sic at
bz ab astris. eo q̄ eis opposita fulgoz rapit
Isi. ca. de cristallis.

De allectoria Ca. XVII

Allectoria siue alle
ctoria est lapis q̄ inuenit̄ in vētricul
gallinaceis. cristallo obscuro silis
e⁹ plia magnitudo est ad fabe q̄ntitatē. hic
in cerraie s̄m magos credit̄ reddere boies
insupabiles ⁊ iuctos. vt di. in lapid. De hac
gēma di. *Dyal.* allectoria lapis excitat venerē
gratū facit ⁊ p̄stantē ac victorē discretū ⁊ ora
torē amicos reformat ⁊ rep̄mit in ore suū.

De asterite Ca. XVIII

Asterites est gem
ma cādida inclusaz prinēs lucem
sicut stella intus ābulantē reddis
qz solis radios candidantes.

Amatides est lapis
vel gēma a q̄ si vestis fuerit cōtracta
p̄tra ignē resistit. et si igni imponat̄
nō ardebit. sed splēdore accepto nitidior ap̄
parebit. et est silis alumini scilicet. oib⁹ magoꝝ
rū maleficis obuiās et resistēs. vt di. *Isid. li.*
vij. ca. r. **De bitumine Ca. XX**

Bitumen est terra
a gleba limosa et viscosa in locis p̄
cipue palustris generata. Est at̄
fm̄ *Isid. li. xvj. ca. ij.* q̄dam terra glutinosa q̄ iu
cta lacū asphalti in iudea reperitur. c⁹ natura
est ardens et igni p̄gnata. et est tante tenacita
tis q̄ nec aqua nec ferro rumpit̄. sed solū san
guine mēstruali. Est aut̄ vtilis ad nauū cō
pagnatōz. De bitumine d̄ in *Plat. asphalti.*
bitumen iudaicū calidū et siccū in tercio
gradu. et est terra nigri coloris et ponderosa
et fetida. et est terra vt dicūt aliqui de spuma
maris mortui generata et ad modū terre in
durata. habet at̄ virtutē attrahēdi p̄solidādi
et p̄sumēdi. et multū valet ad vulnera et vlces
ra p̄solidanda si puluerisēt. et sic vulneri sup
ponat̄. et si vulnus fuerit multū longū et latū
valet etiā ad passiones matricis spūalia cō
p̄mentis. si ponat̄ sup carbones. et fum⁹ eius
q̄ est fensus sup os et nares cōtrahat̄. Valet
in sup fleumaticis somnolēns litargicis. q̄a
fleuma de capite multū purgat. vt di. *Plat.*

De berillo Caplm. XXI.

Berillus est lapis
bindicus in viriditate silis smarag
do sed cū pallore. *Isid. abindis*
i sex angulas formas vt coloris bebetudo re
pcussu anguloꝝ excitet̄. aliter aut̄ politus nō
habet fulgorē. Genera aut̄ eius sunt decem
vt di. *Isid. ca. de viridibus gēmis.* vbi ei statiz
subdit̄. Crisoberillus spēs scz est berilli. cuius
pallida viriditas in aureū colorē resplendet
et hūc etiā india mittit nobis. Berilli v̄tutes
describit *Dyal.* dicens. In berillos q̄ magis
pallet melior est. v̄tus eius p̄tra picula hosti
um et p̄tra lites inuicū reddit et mitem. in ge

nium bonū adbibet. valet p̄tra vicia epatis
et p̄tra suspiria et eructationes. humidos ocu
los sanat. manū gestantis erurit si sol⁹ radio
opponat̄. boiem magnificat et amorem p̄iun
git coniugalem.

De calculo Ca. XXII

Calculus est lapis
lus terre admixt⁹ rotundus atq; du
rissim⁹. purus et ex omni p̄te leniss
mus atq; planus. dicit⁹ aut̄ est calculus eo q̄
sine molestia sui breuitate et planicie a pedi
bus p̄culcet̄. cui p̄uari⁹ est scrupul⁹. lapillus
scz asperrim⁹ et minut⁹ q̄ si in pedem et cal
ceū inciderit valde nocet. bic et fara dicūt ur
scrupēa. i. aspera atq; dura. vt di. *Isid. li. xv. c. iij.*
sepe aut̄ lapillus in corpore aialis et calidis et
viscosis humorib⁹ nūc in vesica nūc in reni
bus generat̄. vt di. *Costan.* quere sup li. vij. d
passionib⁹ renuz. ca. de calculo.

De cote Ca. XXIII

Cote est lapis sic di
ctus eo q̄ ferrū ad incidendū acuat
cons ei greco sermone incisio d̄. vt
dicit *Isid.* Ex his alie aquarie sunt. alie oleo
indiget in acuendo sed oleū lenē. aqua vero
acū acerrimā reddit. vt dicit *Isid. li. eodē. c. iij.*
hoc aut̄ cons p̄p̄riū habet q̄ in h̄ p̄acuendo
alteri seruit. paulatim se p̄sumit. vt di. *Greg.*
puluis v̄o ei⁹ ab ipsius suba resolut⁹ p̄gruit
medicīne v̄tutes habet delicatūā rep̄culsi
uam. et san̄gnis restrictūā. vt dicit *Constā.*

De calce Ca. XXIII

Calx est lapis adu
ctus ex e⁹ admixtione cū arena et aq̄
fit cemētū. Est at̄ calx dicta viua. vt
di. *Isid. qz dū sit tactu frigida. int⁹ tū in oculi*
to feruere h̄z nafazl p̄met ignē. *Un⁹ et p̄fusa*
aq̄ statim ignis erupit latel. Cui⁹ nafa aliq̄
miz habet. postqz n̄ arserit aq̄s incēdit. q̄b⁹
solet ignis extingui. oleo v̄o extinguit quo so
let ignis accendi. *Alus est fabrice necessari⁹*
nam lapis lapidi non potest berere fortius
nisi calce sit coniunctus. Calcis autem que
fit ex lapide albo et duro melior ē structuris.

Et molli vero vilius est in tectis. Hucusque
 Hido. l. xvj. ca. iij. Calx autem sicut plumbum calida
 est et sicca in quanto gradu quam myrta cum oleo pustu-
 las et vulnera putrida iuuat et incisiones bene
 solidat. carnes superfluas corrodit nec in vul-
 nere crescere permittit. Calx viua cum auripig-
 mento et aqua ad modum pulvis decocta pilos
 cadere facit. quia suo acumie poros aperit. ut
 dicit Constantinus et Plinius.

De cemento Ca. XXV

Cementum est calcis
 et arene cum aqua temperate coniunctio et
 mixtura que ad lapides coniungendos
 et pietes liniendos et dealbandos sume
 est necessaria. In picturis et coloribus parietum
 primum stramentum et precipium est cementum. Me-
 lius autem adheret pieti humefacto. et marie si
 fuerit de plastro siue gipso. nam ut dicitur. Si gi-
 plium calcis est cognatum. Optimum autem omnium
 lapidum est de lapide speculari factum cemen-
 tum. quod lapis translucet sicut vitrum et multum
 scissibilis in tenues crustas. ut dicitur. Si. et est
 idem quod plastrum quod in greco dicitur gipsum. sed
 in teutonico speretalonum nuncupatur.

De carbunculo Ca. XXVI

Carbunculus lapis
 est preciosissimus sic dicitur quod ut car-
 bo est ignis. cuius fulgor nec nocte
 vincit. lucet ei in tenebris adeo ut flamas ad
 oculos videret. Genera eius sunt duodecim. sed
 prestantiores sunt que fulgent et emittunt radios
 sicut ignis. ut dicitur. Si. l. xvj. ca. xij. Ibidem sub-
 dit. Carbunculus grece antrax dicitur. gignit in li-
 bia apud trogoditas. Inter has duodecim
 species precellit antracites que ignei est coloris. sed
 candida vena punctus. cuius est proprium quod p-
 tectus in igne velut inter mortuos carbonem
 extinguit. sed aqua profusus exarscit. Alia est
 species carbunculi nomine scandalirus a loco in
 die ubi inuenit sic dicitur. in cuius specie velut
 intra lucidos ignes appareret quedam gutta quasi
 aurea. et hec gemma est preciosa incompabiliter respec-
 tu aliarum. Alia est species que lignes appellatur a lu-
 cernarium fragrantia sic dicta. et hanc gemmam re-
 missum carbunculum dicunt. Et est duplex. vna

que ut purpura radiat. altera velut coccinei
 coloris seu ruboris. sed a sole vel tactu digitorum
 calefacta paleas et cartas folia ad se rapere dicitur
 sculpturis resistit. si vero aliquando sculptura fuerit
 dum signa in cera imprimuntur quasi quedam aialis
 motu preter cere secum tollit. ut dicitur. Si. ibidem.
 Ad speciem carbunculi reduci balagius que ru-
 beus est et placidus. ut dicitur. Byas. et dicitur quod species
 carbunculi in vena saphiri inuenitur. et ideo
 ex vicinitate saphiri quedam nebula ad modum
 faulle circa ignem balagi pertrahit que circa eius
 superficiem se diffundit. et hoc potest sensibilibiter si
 diligenter contempletur.

De crisoprasso Ca. XXVII

Crisoprassus est la-
 pis ethiopicus quem lux celat. et prohibet
 obscuritas. De nocte enim est ignis. De
 die vero aureus. ut dicitur. Si. ibidem. In die enim quasi
 evanescentis et fulgorem emittens quasi aurum
 expallescit. Est autem alia species crisoprassi quae
 india nutrit. hic crisoprassus silis est prassio
 in colore siue porro. et respergitur quibusdam gut-
 tis aureis. ut dicitur in lapide.

De calcedonio Cap. XXVIII

Calcedonius est la-
 pis pallidus et hebetere preterdens col-
 lorem quasi medium inter berillum et ia-
 cinctum. ut dicitur in lapidario. nascitur autem apud
 nasamos ut ferunt diuisio ymbre. et inuenitur ad
 repercussum lune plene. ut dicitur. Si. l. xvj. Ad in-
 uenit nisi tricolor. ut dicitur lapid. Omnia eius
 genera sculpture resistunt. calefactus paleas at-
 trahit. Si. Hic lapis perforatus et portatus fa-
 cit vincere causas. et valet illusiones demo-
 num et viutes conseruat. ut dicitur Byas.

De crisolito Cap. XXIX

Crisolitus est la-
 pis ethiopicus. ut auro lucens. et
 ut ignis scintillas in mari in colore est
 silis. declinat ad virores in auro positus et in
 sinistro lacerto gestatus dicitur terrere demones et
 fugare iuuat contra timores nocturnos. et me-
 lancoliam minuit aut depellit et confortat intelle-
 ctum. ut dicitur Byas. Crisoliti quedam species

est crisolymphis. c^o color de die aureus. d^o no
cte v^o igneus iudicat. Est et alia spes crisolini
que d^r crisolent^o colore aure^o. eius aspectus
de mane pulchrior e^t. deinde bebetat ei^o color. et
est ignis capacissim^o. q^o si iuxta igne fuerit ci
ti^o inflamat. vt di. *Al. li. xv. c. d. gemis aureis.*

De celidonio Ca. XXX

Quidonius lapis

Cest modic^o t^o p^ociolus. hui^o due
sunt spes. scz niger et rufus. de ven
tre byrudinis extrahunt. pui quide sunt et de
formes sed in vtunb^o non sunt maiorib^o im
pares. imo multis alijs sunt maiores. Valz
eni rufus p^ora lunaticā passionē et p^ora insa
niam et antiquū languorē. faciendū facit et gra
tum et placentē. Niger v^o valet p^ora noxios
humores et febres et iras. et lot^o aq^o sanat ocu
los. becoia dicunt. in lapidario.

De cristallo Ca. XXXI

Quistallus lapis

Cest relucēs clar^o et colore aq^o cre
ditq^o q^o nix vel glacies p^o multonū
annoz spacia indurata. vñ et nomē ei greci
de derūt. gignit in asia et cip^o. maxime in se
p^otrionialib^o alpib^o vbi in estate sol feruēt
simus inuenit. et t^o q^o annosa et diuturna
est ibi glacies ideo spēm reddit banc que cri
stallus noiat. Dic si fuerit oppositus solis
radijs a d^o caput flamā vt aridis sūgis ignē
p^obeat. Alus ei^o ad pocula destināt. nihil ali
ud opatur q^o frigidum facere p^ot. buculq^o
*Al. li. xvj. c. xij. d. cristallo aut dicit Byas. cri
stallus nō vi frigus tantū. sed vi magis t^o
stretatis in lapidē indurat. color at illi^o gla
ciei est silis. huius vtus est p^ora sitim et ardo
rem q^o tritus melle et potat^o lacte replet vbe
ra. si ex causa calida lac p^os sit amissum. Et
etiā sumpt^o in potu valet p^ora colicam pas
sionem et viscer. si nō assit p^ostipatio. Lapis ē
luci puius. vñ literas et alia q^o in eo ponūt
manifestat. Q^o autē ex aqua materialē fiat
cristallus. dicit Grego. sup p^omum Ezechiel
habet inqt aqua ex se fluiditatez. sed p^o frigo
ris vehemensia in cristalli cōueritur firmi
tatem. vñ de in Ecclias. scribit. Flauit ventus*

aquilo et congelauit cristallum zc. Et hui^o assi
gnat Arist. rōnem in li. meth. ibi. lapidea de
substantijs mineralib^o materialr sunt aqua.
vt dicit Richard^o rufus. lapides mineralū
sunt de aqua. sed tñ q^o habēt de terrea siccita
te plus q^o liquabilia. iō non congelant solo fri
gore aq^o sed et terrea siccitate que p^omutat
aq^o sum terreū in vitreū qñ sup aquā dñatur
et vincit frigiditas supducta. ex q^o patet q^o ve
ra est rō Greg. et eccl. q^o dicunt q^o ex aqua p^ot
cristallus generari.

De ceraunio Ca. XXXII

Queraun^o est lapis

Cristallo silis ceruleo colore infect^o
et est ap^o germaniā. alē est byspani
cus rutilas vt flāma. bi cadunt de locis toni
trui. et dicitur p^o vim fulgur opitulari. vt dic
*Al. ibidē. De in lapidario vbi d^r. Cū tonat
horrendū cū fulminat igne^o ether. Nubib^o
illusus celo cadit iste lapill^o. Qui caste gerit
hūca fulmie nō feriet. Nec dom^o aut velle q^o
b^o affuerit lapis ille. Airt^o vtriusq^o ē ad plia
et cās vincēdas. et valet ad dulces somnos. vt
d^r ibidē. De corallo Ca. XXXIII.*

Quallus nascitur

Cin mari rubro. et q^o diu tegit aq^o li
gnū est. s^o statim qñ extrahit et tan
git aere in lapidē indurat. Sūt aut rami ei^o
sub aq^o cādidū et molles. extracti cū rebus ru
bescūt et lapidificant. vt di. *Al. c. De rubris gē
mis. Et seq^o ibidēz qñtū ap^o nos p^ociola ē in
dica margarita. tāto p^ociolior ē corall^o apud
indos. hūc magi dicit resistere p^o fulmē. *Al.
De d^r in lapid. Splius ē vt ait zoroastes mi
ra p^oas. Fulmia riphones tēpestatesq^o repel
lit. Aq^o cūq^o gerat. Est at duplex. alb^o et rufus
et nūq^o vltra semipedē lōgioz inuenit. rufus
marie valz p^o oēm fluxū sangnis. p^o epileciā
et p^ora dyabolica et varia mōstra. multiplicat
fruct^o et expedit fines et p^oncipia negocioz**

De corneolo Ca. XXXIII

Quorneolus lapis

Ceruf^o et obscur^o vñ tñ ē p^ociolus
q^o i collo suspēsus t^o in digito por

tar. In disceptando surgentes mitigat iras
Sanguis ex membro sistit quicquid fluore. Pre
cipue talis patit si semina fluxu. ut dicitur in lapid.

¶ De dyonisio // Ca. XXXV

Dyonisius lapis est
niger l'fusc' rubens' v'is sparsus
vocat' aut' ita q'si aq' mixt' p'erat'
vinu' als' numu' flagrat. et in illo mirus
est ebrietati resistit. ut dicitur in li. xvj.

¶ De iadoco // Ca. XXXVI

Iadocos lapis
est pallid' lucens ut berillus. et e
ap' ad res p'sa a demonib' obru
neda. excitat ei demones et fantasmata. et si o
fucro q's forsan applicet illu' p'm' asserit soli
tas amittere vires. Na' sacer h' lapis e. et que
mors sternit abborret. sicut dicitur in lapidario.

¶ De ere // Ca. XXXVII.

Ea splendor ae
ris e' vocatu'. ut dicitur in li. Apud antiq's
ei ante q's feru' cognitus fuit v'sus. ere
p'mi p'scandebat terra' et belli certamia page
bant. tunc auz et argentu' reiciebat. nuc' vero
auzin summo honore e'. Sic volu'eda etas
comutat tpa rerum. v'ba sunt in li. xvj. Idez
aut' es est et cupz. qz v'ru' qz ex eode' lapide p
decoctione ignis resoluit. Lapis eniz calore
ignis resolutus in es p'uenit. Job. xxvij. Co
ponit at' es siue cupru' sicut et alia metalla ex
sulphure et argerouiuo. sed accidit q'n plus
est de sulphure q' de argerouiuo. et sulphur
est terreu' et non puru' rubeus b'ns colore ad
urentem. Argentuz v'o viu' mediocre nec ni
mis grossum nec nimis subtile. Et ex tali co
mixture es generat'. sicut dicitur in li. Sicut at'
dicit in li. ca. de ere. Es si fuerit admixtu' cum
alijs metallis colore mutat p'ter et v'itute. v'z
in auricalco et in ere corinthio. qz cu' diuersis
metallis est p'unctu'. v'n' q'ddam est albu' ad
nitorem argenti accedens. aliud fuscū spem au
ri exp'mens. terciu' in q' cunctoz est tempies.
Est et aliud gen'is q'd dicitur coronariuz q'd
salic' ex ductili ere i lamina attenuat' et felle
tauri ungit. spem auri p'tendit in coronis bi

strionu'. v'n' et coronariu' est vocatu'. Es autē
q'd ductile est et malleo p'ducit regulare ap
pella'. e contra fusile q'd tantu' fundit. sed q'd
fusile est sub malleo fragile est. q'n aut' es b'n
purgat' et ab omnib' m'icis excoquit' ductile
efficit et reglare. Omne aut' es in frigore ma
gno melius fundit. Es celerius rubiginē co
trahit nisi oleo pungat'. Itz in o'ia metalla
est vocalissimu' et maxie potestans. Ducit
qz in li. xvj. maxie p'uenit v'sui tubarum et
capanaz p'pter sua sonoritatez et durabilia
tez. lapis v'n' excoquit' est maxie duricie et co
pactionis. v'n' nō facile frangit' nisi p'us in ru
pe igne fortissimo exurat'. Octies aut' vel no
nies coburit' ante q' extrahat' p'fecte de lapid'
de et purget' sicut mibi sepi' cerussime asseru
erunt in loco vbi fodit' eris purgatores. Na
sa enea rubiginosa sūt et eruginosa. nisi sepi'
arena aspera cōfricent'. Olfactu enā et gustu
sunt abominabilia. nisi cū stanno sint linuta.
Es enā si sine stanno fuerit defacili v'it' et cre
mat. ut dicitur in li. ca. de stanno. Es v'o exustū
et puluerisatu'. ut dicitur in plac. habet v'itutez dis
soluendi et cōsumendi et extenuadi et humo
res noxios expurgadi. vulnera sanat. caligi
nem oculoꝝ purgat. carnes supfluas corro
dit et v'leri' crescere nō p'mittit. ut dicitur in plac.
et etiam B'yal.

¶ De electro // Ca. XXXVIII

Electrum est uoca
tum. eo q' ad solis radiū auro clari
us luceat et argento. nā sol a poetis
electron dicitur. Efficacius autē est hoc metalluz
omnib' metallis et nobilib'. Hui' tria sūt ge
nera v'n' q'd ex p'no arboze fluit q'd lucinuz
dicit'. q'n eni' p'mo fluit de arboze est liquidū
gummi sed post indurat' calore v'l frigore in
duriciem lapidis p'spicui ut cristalli. Electru'
genus metallum dicit' q'd naturalit' inuenit' et
in p'cio habet'. Terciū fit de tribus pecijs au
ri et vna argenti. electru' vero q'd naturale est
illius est nature ut in p'uitio ad lumina clas
rius cūctis metallis fulgeat et venenū p'dat.
nā si eo infūdas stridore edit et in colores va
rios i modū arcus celestis se mutare subuo
cōsuevit. Ducit qz in li. xv. de metallis plē.

De electro aut artificiali dicitur sup Ezech. dum
aurum inquit Greg. miscet cum argento. argentum
ad claritatem crescit. aurum autem cum claritate ar-
genti temperatum virtute sua non perdit sed tan-
tummodo quo ad decorem coadmixtum argenti ali-
quantulum expallescit. Electrum etiam vicia qui-
busdam arpagis dicitur. eo quod attritu digitorum acce-
pta caloris gratia omnia folia et paleas et vesti-
mentorum fimbrias rapiat et attrahat. sicut ma-
gnes ferrum. ut dicitur Iliod. li. xvj. ca. de rubis
gemis. Defacili autem quocumque modo homo vo-
luerit recipit colorem et tincturas. Unde ra-
dice auenise et concubilio defacili inficitur. ut
dicitur idem ibidem.

Deecheite Ca. XXXIX

Achites lapis est in-
dicus et plicus qui in litorebus ocean-
ni in sinu tantum indicis maris quod plicis in-
uenitur. Est autem lapis colore puniceo licet dicitur
in lapidario. et est duplex. ut dicitur Iliod. scilicet ma-
sculus et femina. vnde et bini semper in nidis aqu-
larum inueniuntur. nec sine his parere possunt aquila.
et ideo aquila istos seruat in nido suo. Huius
masculus durus est et siliis galle et subutilis
femineus vero mollis est. et hi lapilli alligant pa-
rienti faciunt partum celeritatem. et etiam faciunt alii-
quod abortiri si nimis diu ibi dimittuntur. et alii
quid excedit vulue nisi cito a parturientibus au-
ferant. ut dicitur Ili. li. xvj. ca. iij. Hic etiam lapis
more pregnantis alium lapidem in se tenet clau-
sum. ut dicitur Byas. et in lapidario dicitur. Continet
hic alium pregnantis more lapillum. Et virtus
est proferre sobrietatem. diuicias auget et amorem
et facit victorem et fauorabilem et caducorum pro-
hibet casum. si de veneni fraude quod suspectus
fuerit si res fuerit. Huius lapis sub cibo eius positus
cibus deglutire non permittit. quod si lapis subtra-
ctus fuerit cibum deglutire non tardabit.

De emathite Ca. XL.

Amathites lapis
est rufus ferrugineus affricus et in-
dicus ac arabicus. sic dicitur eo quod
cruore resolutus in colorem sanguineum mor-
erumpit. ut dicitur Iliod. valet contra vesice fluxum
et oculos dolores. contra venenum et serpentis

mosum et ventris fluxum omnem sanguinem strin-
git et maxime muliebrem et gignat. ut dicitur Byas.
In plat. autem dicitur frigide et sicce esse complexionis
et huius virtute restringendi fluxum sanguinis. dicitur autem
ab emathibus quod est sanguis et thibis quod est sisto-
tis. vnde valet emproptis. i. sanguinem vomenti-
bus et dissentericis singulare presidium est.

De elitropia Ca. XLI

Elitropia gemma
est viridis cum guttis puniceis venis
sanguineis superposita. Et sic dicta ab ef-
fectu. quod si ponitur in aqua radijs solis opposita
ebullire facit et aquam in vase positam resoluit in
nebulam. et post paululum resoluit in guttulas
pluuiales. Hec eadem etiam gemma videtur posse fa-
cere miram. nam posita in pelui in aqua clara ra-
dios solis mutat. et ex aeris repercussione obum-
brare videtur radijs solariis claritatem et quandoque
inducere in aere sanguineum colorem ac si sol ex in-
terpositione corporis lunaris ad solem ecliptical
partem tenebras videatur. Et ideo quod illa videtur solis
posse mutare claritatem. elitropia. i. solis auer-
sio nuncupatur. et hoc expressit dicitur Ili. et Byas. in
lapidario dicitur. Ex re nomen habet elitro-
pia gemma. Que sol radijs in aqua subiecto
vacillo. Sanguinem reddit mutato lute solem.
Eclipsim quoque nouam terris effundere cogit etc. Et
dicitur Ili. quod ita manifestat incantatorum stulti-
ciam et magorum quod in suis prodigijs glorian-
tunt ei hominum aspectibus in his que operantur sic
facit gemma supradicta de qua exemplificando
dicitur quod herba eiusdem nominis cum quibusdam in-
cantationibus additis. fallendo visum intuen-
tium. facit portantem hominem non videri. In mul-
tis alijs est gemma bec commendabilis. quod sang-
nem stringit. venena tollit. nec falli poterit quod
eam gesserit etc.

De enidro Caplm. XLII.

Enidros paruus
lapis est et modicus perpetuis distil-
lat guttis. nec tamen liquefit oino nec
efficit aliquo modo minor. vnde dicitur in lapid. p-
petui fletus lacrimis distillat enidros quod ve-
lut ex pleni fontis scaturigie manat. Et dicitur
ibidem quod difficile est homini reddere rationem. quod si

gutta defluit de lapidis suba, q̄re nō minor efficit vel oīno liquefcit. si v̄o ros' alid' ip̄m ingredit' quid est q̄ ingredit' n̄ repellit egrediente. Potest tñ esse vt mibi videt' q̄ v̄e lapidis p̄dentat in aquā aerē sibi vicini' p̄pin quātē vt iaz videat' exire de suba lapidis q̄d egredit' de suba aeris circūstantis.

De epistide Ca. XLIII.

Epistides est lapis
 elus rutilas rubicū duf. q̄ ex pte cor
 dia gestat' tutū seruat. p̄pellit sedi
 tiones. coarctat locustas et volucres steriles
 nebulas ac ḡndines a fructib' t̄re. et opposit'
 soli ignē et radios emittit. Et si hūc lapidez
 in aquā feruentē picceris cessat et ebullitō
 et post modicū frigeſcit. vt di. *Al.* et *Byal.*

De exoliceto Ca. XLIII

Exolicetos lapis
 est sic dicit'. eo q̄ xl. colorib' est di
 stinct'. et epu' valde et efficit oculos
 intuentis hominis tremulos. in libia ap̄ d̄iro
 goditas inuenit.

De ferro Ca. XLV

Ferroz a feriendo
 est dicit'. vt di. *Al.* sua enī duricie fe
 rit domat' et p̄cutit omia genera me
 talloz. q̄d quidē q̄zuis de ira originē contra
 bat durissimū tñ est et solidissimū. et t̄do oīa
 alia feriedo cōpimit et dilatat. et hoc vt dicit
Al. iuxta t̄re gen' nomen assumit et p̄ h̄ mul
 tiplicat' variat. qz h̄m h̄ magis durz vel min'
 inuenit. Generat' aut' ferrū h̄m *Aris.* ex argē
 touiuo grosso nō m̄do neqz poroso t̄reo. et
 sulphure grosso in cōp̄sitione plus est de
 p̄dicto sulphure q̄z de argēto iuuo. vñ p̄pter
 d̄nium frigidū et sicci et terre ferz frigidum et
 siccū valde durz est in suis p̄tib' et cōpactuz
 et qz min' habet in se aerei et aquei hūidi q̄z
 alia metalla. iō ad resoluendū in igne diffici
 le est et ḡue ad remolliedū vt di. *Rich.* Ferru
 mēta v̄o cū oleo t̄pare mos est ne aq̄ frigidu
 tate nimū indurent. vt di. *Al.* ferz ex sangui
 nis p̄actu cūssime rubiginē p̄trabit. et durz
 eius suba; subintrauerit. vix recedit. vt dicit

Al. Rubigo ē vicū robēs ferz q̄d ei accidit
 vel sue sube impuritate siue ex terre p̄actu et
 vicinitate. siue ex sanguis siue cuiuslibz infe
 ctū aut humidi vaporis qualitate. Et subdit
 idē. a ferro inq̄ sanguis human' effundit' et
 de ferro se vlciscit. qz d̄re nulla alia ita cito p̄
 rubiginē consumit' sicut qñ hūano sanguie
 imundat'. Cum ferro magnes p̄cordiā habz
 vñ et magnes ip̄m attrahit et ip̄m attractuz
 etiā mediāte vase argēto v̄l eneo ip̄m sequit'
 et qz subicit' et obedit. Si ferz h̄n politū alu
 mine l' aceto linitū fuerit simillimū fit eri. ru
 bigine carebit politū ferz. si cerusa v̄l medul
 la ceruina fuerit plinitū *Al.* Ferrū candens
 si in vino v̄l in lacte sepi' extinctū fuerit ip̄m
 vinū spleneticis et alijs morbidis medicare
 facit. vt di. *Constant.* Ferrū etiā vt di. *Al.* ac
 censuz igni nisi induret' icub' corumpit. ru
 bens in igne nō est v̄tile ad cūdendū ante qz
 albescere incipiat vel albere. *Al.* sus ferri v̄tili
 or est hoi in p̄libus qz vsus auri. et qz v̄ispl'
 diliga' auri spēs ab avaris. sine ferro enī res
 publica tute nō agit. qz sine eius metu securi
 tas ab hostib' non habet. ferro cōis iusticia
 regit'. tuet' innocētia et improboz audacia fer
 ri metu coarctat. sine ferro nullū fere op' me
 chanicū vix p̄ficiat. nullū edificū p̄struit. agri
 cultura nullaten' exercet'. Et iō h̄m *Al.* est di
 ctum ferz eo qz farra. i. semina p̄dant. qz sine
 ferro nec panis de ira acq̄ritur. nec etiā iam
 pat' panis sine ferro p̄grue diuidit' vt in vsū
 cibi ab boie assumat'. *Al.* ferrū ferro acuitur
 vt di. *salomon.* nā p̄fricatione mutua bebetur
 do ferru t̄ez attenuat'. et sic acuit' vt inde faci
 us q̄libet incidat'. *Scozia* d̄z ferrū imūdicia
 que i igne excoq̄tur et est sic dicta. eo qz de fer
 ro ignis violētia sit excussa. vt di. *Al.*

De ferrugine Ca. XLVI

Ferrugo est lima
 tura ferri sicut squama ē illud q̄d
 euolat ex p̄cussione ferri. et habet
 v̄tutem siccādi et attenuādi. et iō valet cōtra
 opilationē splenis. vomitū tñ potēt' excuat
 in tantū qz aliqñ ducat ad mortem nisi pulue
 re adamānis vel aqua in qua p̄ noctez iacu
 erit eius violentia rep̄matur. p̄emoroidas

de esse puluis ei⁹ optimus. dissenteriaz. i. flu-
rum v^{er}ris stringit. vt in *Plat.* Ferrugo eni
am d^r ferri rubigo et corrosio dicta a corro-
dendo. dicit tñ pprie erugo ab erodendo nō
ab eramento. vt d^r. *Al.* manus si qdē tangen-
tis inficit et maculā deformē post se relinqt
qñto ferrū magis purū et politū est tāto eui
denti⁹ et citius a rubigine defedat et difficili⁹
remouet. Nec defacili deponit nisi trib⁹ mo-
dis scz p ignis excocōs. vel p ferre vel p lime
corrosionē. v^l p collisionē lapidis et durioris
arenule extersionez. B aut b³ ppriū eruginis
infectio q occasione leui reuertit ad locuz in
quo semel radicitur.

De gleba Ca. XLVII

Gleba ex collecti

Gone pulueris est in vno glomere co-
adunata. vt d^r. *Al.* li. xvi. ca. i. Terra
enī ligata gleba est. soluta vō puluis. Indu-
rata in globū tra semen nō recipit. et receptū
erumpe in germen nō pmittit. p fracta vō te-
git femina atz nutriti p. pluuiā remollita qñ-
dam pinguedinē in se recolligit quā ad semi-
nū pducōs radicibus circūfundat. vt dicit
Grego. Aliqñ etiā glebe naturā in se pñet
mineralē. et iō ex glebis diuersaz rerū spēs p-
ducūt sic dicit *Gre.* sup illū locū. *Job.* xxvii.
Lapides saphiri locus ei⁹ et glebe illi⁹ aurū

De gemma Ca. XLVIII

Gemma dicitur eo

Gpluceat instar gūmi. vt d^r. *Al.* gem-
me si qdēz magnuz decorē varietate
colorz pñent auro. Ideo aut dicit *Al.* dicunt^r
p̄ciosē. qz rare sunt atz care. omne ei raritas
gnum et p̄ciosum vocat. sicut scriptū est. erat
sermo dei p̄ciosus. i. rarus. *Al.* nec alicui de-
bet videri dubiuz aut falsum qñ sua sit v̄tus
diuinit⁹ insita gemis. qz sicut d^r in lapid. In-
gens est herbis v̄tus sed maria gemis. Qua-
rum qdam in v̄nis terre inueniunt et cū me-
tallis effodiunt. qdam a p̄fundo maris euo-
munt et generatōis ipsaz locus ignorat et ta-
les gēme sepe in lucub⁹ maris et fluuiorū gla-
reis repiunt. quedā in corpibus auiū et repti-
lium sepi⁹ pcreant. Undecūqz aut gēme ve-

nerit incredibili v̄tute inueniuntur diuinitus
insignite qñ nobiles sēt et vere. *Plat.* vt d^r. *Al.*
ca. De gemis aureis. in qbusdā gemmaz ge-
nerib⁹ veras a falsis discernere magna diffi-
cultas est. nā sepe ille q sunt false et sophisticē
veris vident esse simillime. ita vt vix pñt ve-
rea sophisticis dep̄bendi. qz quidā vt d^r. *Al.*
p smaragdo vix arte inficiūt et fallit oculos
subdola quedā v̄ditatis similitudo. sine frau-
de ei nulla mortalū est vita. *Al.* omnes autē
nō trās lucidas gēmas cecās solem⁹ appella-
re eo q densitate sui obscurent. *Al.* sed sepe
fallūt sic iudicātes. qz plus v̄tutis sepe latz in
puulo adamāte ferrugineo et obscuro qz in
lardo lucidissimo vel berillio.

De gagate Ca. XLIX

Gagates est lapis

Grudis et tñ p̄ciosus q primo in sici-
lia et gagate fluie est reptus fluore
flumis ad ripā iac⁹ vñ est noiā⁹. qzuis in
bitania sit plimius et eximi⁹. vt d^r. *Al.* Est at
duplex scz glauc⁹ et niger. niger aut est plan⁹
leuis et facile cōbustibil⁹ igni apposit⁹ fere sic
ibus. incensus aut odore suo serpētes fugat
demoniacos p̄dit et demonib⁹ cōtrari⁹ esse
putat. v̄ginitatē p̄dit. qz aqua ei⁹ bibita. si bi-
bens est v̄go nō vinabit. si nō est v̄go stanz
vinā emittet. etiā p̄ra volūtates vt d^r. *Dyal.*
et sic v̄ginitas p lapidē experit. vt dicūt auto-
res. Item idē lapis tā niger qz glaucus attri-
tu digitorū calefactus paleas leues sibi appo-
sitas attrahere cōsuevit. pot⁹ aut p̄fert v̄dro-
picis. qz nociuū p̄sumit humore. et d^r p̄fora-
re epas sua forsan siccitate et etiā occulta q̄lu-
tate. *Al.* puluis ei⁹ appositus dentes roborat
debiles et laxatos p̄firmat. *Al.* multū d^r vale-
re p̄fantasmata et nocturnas demonū vera-
tiōes. *Al.* ei⁹ suffumigatio puocat mēstrua
qñ casu aliq sunt ablata. *Al.* d^r sedare dolo-
res ventris qñ stomach⁹ patit casu aliq sub-
uersionē. *Al.* vincit p̄stigas et carmia dura
resoluit. vt d^r in lapid. *Al.* vald accelerat p̄nū
et adiuuat p̄ientē. vt d^r i lapid. *Al.* si lapis tā
grossus et rudis tā mirabilia opat. nullus pp̄
exteriorē faciē vilipendēd⁹ est qz diu v̄t⁹ latē
interi⁹ ignorat **De Baūt lapide d^r. Al.** in aq

accendit. extinguitur vō in oleo qđ est mirū
De galactile Ca. L

Galactiles est lapis
 colore cinere⁹. gustu suavis. qđ si at-
 tritus fuerit qđdā lactē de se emit-
 tit. vt di. *Al.* B lapis in ore claus⁹ turbat mē-
 tem. circūdat⁹ collo vbera lacte replet. alliga-
 tus femorū dat faciles pē⁹. mixtus aqua z sa-
 le si circūspergat oculi. oues replētur lacte et
 scabies fugat ab eis. vt dicit *Byal.*

De gelacia Ca. LI

Gelacia gemma est
 candida hñs spēm grandinis in fu-
 gura. Et est tate frigiditatis qđ nūq̄s
 ab igne calefit. *Al.* z *Byal.*

De geratice Caplm. LII

Geratice lapis est
 niger sed supat v̄tute colorē quo p̄⁹
 abluto si quis gestauerit ore dicere
 mor poterit qđ de se cogitat alter. sicut d̄r in
 lapid. dilectū reddit z amabile eū sup quem
 est. sicq̄s pbat v̄tus eius. nā si inunctū fuerit
 corp⁹ alicuius melle z muscis expositū relin-
 quit eū musce si pñs fuerit iste lapis. sed si la-
 pidem subtraxerit sugēt corp⁹ ei⁹ z corrupēt

De iaspide Ca. LIII

Iaspis est gemma
 viridis smaragdo silis sed crassi co-
 loris simplr est. Eius spēs sunt. xvij
 vt di. *Alid.* nam ias viride pinna sin gēma d̄r
 q̄zuis aut ei⁹ color p̄capu⁹ sit viridis tñ mul-
 tos hz alios in tñmixtos. Eius v̄tus est rep̄me-
 re febres z ydropysim in his qđ gestant ipsuz
 caste. *Iuuat* et parturietē. fugat fantasmata
 et in picula facit boiem tutū interiores refri-
 gerat ardore fluentē cōpescit sangnē et sudo-
 rem. luxuriā cobibz z impedit cōceptū. men-
 strua p̄strigit z emoroides si puluerisē dat-
 tus cuz lacte vlcera inueterata sanat. fordes
 oculoꝝ purgat. z visuz acuit z p̄fortat. male-
 ficis z incantatōib⁹ resistit. efficacior est in
 argēto q̄s in auro. In capite aspidis inuenit
 lapillus iaspidi simit⁹ qđ mire credit esse effica-

tie et v̄tutis. et iō quidā iaspidē quasi aspidē
 dictū esse credit. tot at credit habere v̄tutes
 quot hz diuersas venulas z colores. vt dicit
Byal. In mōtib⁹ scythie inuenit optim⁹ z a
 grisonib⁹ custoditur que admodū smarag-
 dus. vt di. *Al.*

De iacincto Ca. LIII

Iacinctus lapis est
 ceruleus z saphirei coloris aliq̄ntur
 lum z p̄pinqu⁹. ex colore suo nomē
 hñs. vt di. *Al.* Lapis iacinct⁹ quidā in etbio-
 pia est iuent⁹. Optim⁹ est qđ nec nimis clar⁹
 nec etiā numiū est obscurus vel obtusus. sed
 ex virtusq̄z t̄pamēo mediocrit⁹ ē refulgens
Al. h̄ic nō rutilat equalit⁹. In aere sereno ei
 grat⁹ et etiā p̄spicu⁹ in nubilo corā oculis ē
 marcid⁹ z obtusus. *Alid.* In os missus senti-
 tur frigid⁹ ad sculpendū est durissim⁹. nō tñ
 est inuict⁹. qz ab adamāte scribit et signatur
 vt dicit *Alid.* fm *Byal.* iacinct⁹ lapis est. nunc
 colore cerule⁹. nūc subrufus. nūc purpure⁹
 siue venetus. Et s̄ tres spēs. nā sunt granati
 citrini z veneti. sed in istos granati. i. blauij
 sunt meliores. Iste lapis mirabilis est qđ aeri
 maxie se p̄format. vt in nubilo sit nubilus. et
 in sereno sit serenus. *Isti⁹* lapidis est v̄t⁹ sin-
 gularis fm autores qđ p̄fert leticiā z p̄raria
 tur melācolice qualitati. Cōfortatiue est vir-
 tutis sicut de ei⁹ speciebus d̄r. Cōfortatiue
 cuncti v̄tutis habent. Tristiciāq̄z fugant. et
 vanas suspiciones. Resistit etiā diuersis pe-
 stilentijs qđ solent in aere sepi⁹ generari. vigo-
 rem etiā dat mēbus. z vegetat v̄t⁹ p̄fortat ner-
 uos z dulcē ac saluiferū dat saporē. vt dicit
Byal. maxie si silis est saphiro qz fm omnes
 qui de gēmis tractant tāto in suis effectibus
 est efficacior q̄nto plus in colore et substātia
 saphiro appropinquat. z talis iacinct⁹ venes
 no obuat z toxico p̄rariat. *Byal.* Et etiam
 qđam assimilāt herba eiusdē nois in colore
 et in multis est ei par q̄zuis non p̄omnia in
 valore sicut dicit *Al.*

De iride Ca. LV

Iris est lapis exa-
 gonus. i. sexangulus. vt di. *Al.* qui

p̄mo in arabia iuxta mare rubr̄ est inuentus
nunc aut̄ in plurib⁹ locis inuenit̄ sc̄z in ger-
mania ⁊ in bybernia ⁊ in multis regionib⁹
aquilonis. Est aut̄ in colore p̄picuus cristal-
lo similis. vt di. *Si.* et dicit̄ iris p̄ similitudines
arcus celestis q̄ p̄cussus sole sub tecto sp̄s ⁊
colores arc⁹ celestis in p̄rimos parietes op-
positos representat. vt di. *Si.* easdē credit̄ ha-
bere v̄tutes quas ⁊ berillus. nisi q̄z tante nō
inuenit̄ quāntitas. vt di. *Byas.* In sup̄ bic la-
pis vt fertur cooperatur parturienti vel vt cin-
pariat vel fatē vt dolorem p̄tus facili⁹ susti-
neat ⁊ nō tantū de piculo p̄mescat.

De ienia // Ca. LVI

Ienia est gemma q̄
in oculis biene bestie inuenit̄. que si
sub lingua bovis subdita fuerit ipsuz
dicit̄ p̄dicere pl̄ima iā futa. vt di. *Si.* ⁊ lapis

De kame // Ca. LVII

Rāmen lapis est in
colore nūc albus. nūc subniger. nūc
subrubicūdus. nūc varijs colorib⁹
distinctus. est aut̄ sic dicit̄ a cauma tis. q̄ ē
idem q̄d incendium. nā in locis sulphureis
⁊ calidis inuenit̄. c⁹ virtus fm̄ *Byas.* est cu-
rare ydropisim. diuersis imaginibus ⁊ figu-
ris sculpti et politur.

De kabrate // Ca. LVIII

Rabrates est lapis
trāslucidus cristallo similis q̄ cre-
ditur dare eloquentiā bonozem et
grām ⁊ defendit a noxijs ⁊ venenosis ⁊ curat
tumorē epatis ⁊ splenis. vt di. *Byas.*

De kalcophano // Ca. LIX

Ralcophan⁹ est ni-
ger lapillus colore depict⁹. q̄ gesta-
tus i ore d̄ clarificare vocē ⁊ defen-
dere a raticedine fauces. vt d̄ in lapid.

De ligurio // Ca. LX

Ligurius lapis est
in colore electro similis dicit̄ vt di. *Si.*
a lince bestia. ex cui⁹ vna inter are

nulas generat̄. v̄tus eius est paleas atrabe-
re. valet cōtra dolorem stomachi. et stringit
fluxuz ventris. valet ictericis ⁊ discoloratis.
q̄ p̄ditum colorē restituit. vt di. *Byas.*

De lipparia // Ca. LXI

Lipparia est gem-
ma de sirticis p̄tib⁹ veniens. cuius
pp̄ietas est q̄ omne gen⁹ feraruz
ad ipsius plenit̄ā p̄perat ⁊ ipm̄ intuet̄. vñ ve-
natores feras q̄s canū cursu capere nō p̄nt.
soliuz lipparee aspectu ad se ducunt sicut d̄
in lapidario.

De margarita // Ca. LXII

Margarita omnium
gemmarū candidaz est p̄cipua. vt dicit̄
Si. que inde margarite noie est vo-
cata. q̄ in conchulis maris hoc gen⁹ lapidis
inuenit̄. nascit̄ in carne coclee sicut in pisciuz
cerebro lapilli aliqñ inueniunt̄. gignit̄ ex ce-
lesti roze que certo tpe āni coclee hauriūt. Ex
q̄b⁹ margaritis q̄dā vnione snūcupant̄. h̄y-
tes aptū nomen. eo q̄ tantuz vnus ⁊ nunq̄z
duo vel p̄les simul repiunt̄. Sunt meliores
aut̄ margarite cādide q̄z que flauescūt. Illas
aut̄ quas iuuent⁹ aut maturini rois conce-
p̄tio candidas has senectus vel vesp̄tinus
aer reddit obscuras. buculq̄ *Si.* li. xvj. Inue-
niunt̄ aut̄ q̄dam p̄forate naturalr̄. ⁊ ille sunt
alijs meliores. q̄dam p̄forant̄ arte. vt d. plat̄.
Sunt aut̄ eligēde que sūt albe et clare specu-
lares ⁊ rotūde. Habet aut̄ v̄tutē p̄foratiuā
vel a tora sp̄e vt dicit̄ quidā. vt q̄ specialita-
te q̄dā aspgunt̄ mēbra a sup̄fluis hūozib⁹ eo
q̄ p̄stringēdo ⁊ coartādo p̄forant̄. Valēt p̄
cardiacā ⁊ sincopim cordis et p̄ debilitatem
q̄ puenit̄ ex fluxu medicine. valet etiaz p̄ flu-
rum sanguinis ⁊ fluxū ventris. vt di. *Pla.* Bi-
ci in lapid. q̄ cū margarite generent̄ ex roze
q̄nto roziū pl⁹ fuerit aeris bauitū. tāto ma-
iore gignit̄ roratio gemā. nā vltra seminucē
crescere nlla putat̄. Dicit̄ et̄ ibidē q̄ si illo tpe
q̄ ex bauitū rois icipit̄ gemā generari si sup̄-
uenerit choiiscatio vel tonit⁹ ex subita for-
midine claudit̄ p̄cha. ⁊ sic patit̄ abortiuum.
Ab india aut̄ antiqua britānia nobiliores

margarite transmittunt. vt dicitur *Ibidem.*

// **De magnete** Ca. LXIII

Magnes lapis est in
dic⁹ ferruginei coloris. In india apud
trogoditas iuenit. ferz trahit. adeo
ei vt di. *Ili.* trahit ferru vt cathena faciat an-
nuloz. inde eu vulg⁹ ferru viuū appellat. *Ili.*
quodum etiā vitz credit trahere sicut ferru. Cu-
ius tāta vis est. vt di. *Aug⁹.* qd si qs eundem
magnetē tenuerit sub vase aureo vt eneo. fer-
ru qz desup posuerit ex motu lapidis subius
ferz desup mouebit z sequit *Ibidem.* An factu
est in qdā templo simulacru dferro qd vtu-
te magnetis i aere pendere videt. Est ei alia
spēs magnetis in ethiopia q ferz respuit z a
se fugat. *Ibidem* etiā magnes aliqñ vno angulo
ferz trahit z in alio a se repellit. Dis aut ma-
gnes tāto est melior qnto cerulior. bucusqz
Ili. fm *Yal. vō* z lapid. *B gen⁹* lapidis recō-
aliat maritos vxorib⁹. auget grām z decorē
in sermone. *Ite* cū mulla curat ydropisim et
splenē allopicia z arsurā. puluis ei⁹ asplius p
qtuoz angulos dom⁹ sup carbones existēt
bus in domo videbit subito dom⁹ ruere ex
vtrigine cerebz z comotione. *Magnes* etiā
sic z adamas capiti caste mulieris supposit⁹
cogit eā subito amplecti vix suum. si adulte-
ra fuerit subito a lecto se mouebit timore fan-
tasie. *Hoc* lapide marie vtunt magi fm pla-
lapis magnes calid⁹ est z lic⁹ in ocio gradu
vritēbz attrahēdi ferz. mōtes ei sūt ex bmoī
lapidib⁹. vñ naues ferro cōpactas attrahūt
et dissoluūt. vñ p̄cipue valet vulneratis pul-
uis ei⁹ cōfect⁹ cum aplicon apposit⁹ vulnere.
Ferz ei attrahit. puluis ei magnetis in qnti-
tate duoz dragmatū cū succo feniculi valet
ztra ydropisim z splenē et allopiciaz. vt dicit
Luiceñ. attrahit enī fleuma z melancoliaz.

// **De melonite** Ca. LXIII

Melonites est lapis
dic⁹ eo qd dulce z melleū emittit su-
cum. vt di. *Ili.* z ē bicolor scz viridis
in vna pie z melli silis in alia.

// **De menophite** Caplm. LXV

Enophitis est la-
pis a loco egipti sic dicit⁹ geminan-
tis est nature. vt di. *Ili.* *Hic* trit⁹ ac
sup loca q vrenda sunt vel secāda posit⁹ vel
cum aceto linit⁹ ita facit obstupescere corp⁹
q nō sentiat cruciatum.

// **De mirite** Ca. LXVI

Mirites est gem-
ma sic dicta eo q mirre in colore
silis est q p̄p̄sius spirat odozē sic
nardus. // **De medo** Ca. LXVII

Medus est gemma
vel lapis p̄ciosus in medoz regiōe
rept⁹. q qñqz est viridis coloris qñ
qz nigri. vt di. *Yal. vt⁹* bur⁹ est p̄ cecitatem
oculorū. sanat podogrā si cū lacte mulieris
masculū p̄uriētis tpe. *Sili* mō valet cōtra
dolozē renū z freneticaz passionē. si vō lapis
nigresoluat sup cutē z i aq calida z alicui deē
illaaq ad bibēdu inefficit vomitu z stomachi
subuersione. si vō frons inde lauet mirabilē
excoiat z ledit visū z aufert oino. vt di. *Ili.*

// **De merochite** Ca. LXVIII

Merochites gemma
est viridis smaragdo silis. sp̄ssior
tñ et grossior ē virozis qz smarag-
dus. vñ z a colore malue nomē accepit. vt di-
cit *Ili.* z nascit in arabia. Est aut sube valde
moll et tñ valde vul. qz sicut di. *Yal.* vtute
sua custodit infantū cunas z a nocuis casu-
bus. // **De marmore** Ca. LXIX

Marmoꝝ greco ser-
mōe a viriditate vocat. vt di. *Ili.*
Sūt aut marmora. vt di. *Ide* z la-
pides eximii q maculis z colorib⁹ cōmedāt
nā marmoꝝ genera infinita sūt. nō tñ oia a
rupib⁹ incidunt sed multa sub t̄ra sparsa sūt.
vt marmoꝝ lacedemonū virid et p̄ciosū. *Sili*
z marmoꝝ orphitel. qz macul serpētū silē est
vñ z vocabulū sūp̄lit. c⁹ duo sūt genera molle
ac candidū nigz z duz. *Marmoꝝ* purpuri-
tes ex egipto ērubeū cādidis inueniētib⁹

punctis. et vocat purpurites eo quod rubeat ut purpura. Sunt et alia multa genera ut alabastrum et parium. De quo infra dicetur. Est et aliud genus scilicet corallinum in asia reperiuntur in hinc ultra duos cubitos in mensura. et est candidum fere sicut ebur. in hinc quodam maculas quodam proportionem e diversis nigras. Est et thebaicum tinctum aureis guttis invenit in parte egiptorum. naturaliter aptum ut super illud colluria pererant. Sunt et alia genera que in officinis reperibusque gignuntur ut marmor corinthium gutte aromaticae simillimum. ex quo columbine ingeres fuerunt limia atque turres. Est et caristum viride et optimum. nomen hinc ab aspectu eo quod gratum sit visus que gemas sculpiunt. hinc et viriditas reficit oculos. Est et numidicum quod numidia mittit. quod hinc sicut silem croco reddit vni et nomen accepit. Sunt et alie multe marmorum diversitates de quibus exemplificat. In li. xvj sed hinc ad presens sufficiat. Marmor itaque alijs lapidibus est solidius foris et pulchrius et vtilius. in ceteris venis diversarum gemarum materia invenit propter soliditatem sui difficulte sculpiunt et polire propter sui frigiditatem et soliditatem ad spem et vni quanta aromatica custodienda vtilissimum invenit. Supra oia autem admirari possumus quod marmorei lapides nec calibe nec ferro nec et sericea vel malleo pro potentia aliqua edomantur. sed per laminam plumbeam asseribus mollissimis inseruntur. plumbo ei et non ferro lapides marmorei dividuntur et ferrat tamen asseres et equant.

De Nitro Ca. LXX

Nitrum sive niter est lapis subalbidus scissilis et spicuosus et vti est dissolutiva attractiva absteriva et humoris superflui dissipativa. De Nitro autem dicitur. In li. xvj. ca. ij. niter a regione niteria egipti est dictus. ex quo medicina fuerunt. et sordes corporum ac vestium abluunt. hinc natura non multum a sale distat. habet enim naturam salis et sicut omne canescens hinc siccitate litoribus. et spuma afro niterum nuncupat. Et colligitur distillans in partibus asie in speluncis deinde solis calore desiccatur. et optimum fit quod sic siccatur est mitem poterosum ut dicitur. In sive niter autem niter est vena terre. et est calidum et siccum lene rubrum vel album vel curinum gustum est amaram acidum et subsalsum. piguedine

extenuat si ore sit acceptus humoris viscosos minuit et sumit pulvis eius in melle perfectus facie clarificat et decorat. mundificat sanie stomachi et intestinum ex apostemate procedentem pediculos et sanie capitis deigit vimes aurium inficit et eorum sanie mundissime erigit cum aceto spuma eius ex corrosionibus et inflatibus hinc venis ydropicis opilatis cum melle mixta caligine deigit oculos. venenum mortificat et excludit. palisim lingue potens perhibet sive niter. et dicitur. Est autem niter calidum et siccum in fine tercij gradus. latitum colatum. ut dicitur. Constat.

De noset Ca. LXXI

Noset. i. ozapodi. Ne lapis est preciosus subalbidus aut parius que ut dicitur in bufonis capite est a quo extrahitur in forti vino et aqua mundificatur. ut dicitur. Dicitur. et in eo aliquando apparet forma bufonis cum asperis pedibus et diffusis. hinc lapis valet contra morsum reptilium et venenum. Nam prout veneno variis lapis ragentis digitum adurit et sunt simul ambo includendi. ut dicitur. Dicitur.

De onichino Ca. LXXII

Onichino lapis est indicus et arabicus permixtum in se habet colore ad similitudinem huiusmodi vnguis ut dicitur. In greci ei vngue onice dicunt. Indiculus autem omnis ignis colore habet albis cingentibus venis sive zonis. Onix vero arabicus nigri coloris cum candidis zonis. Genera eius sunt quatuor scilicet sardonyx que ex duorum societate nomen sortitur scilicet ex candore onicis et rubore sardij ut infra dicitur sardonyx. hinc gemas scilicet onix plures dicitur habere effectus noxios. nam ut dicitur. Dicitur. collo suspensus vel digito portatus excitat tristitiam et timores. multum plicat lites. commouet animos ad iras. in pueris excitat saluam superfluum et nocuam. non potest nocere in pueris sardij. specularis habet naturam et politam. et non ad modum speculi reperit imaginem et figuram sed obscure dicitur.

De optallio Ca. LXXIII

Optallio sive opalus sive opal. hinc lapis diversarum gemarum coloribus difficit. Est ei in eo carbunculi

gen⁹ ignis. ametisti fulgēs purpura. smara
gdi nices viriditas. 7 singli colores sub q̄daz
varietate si lucētes. nomē h3 a patria. Hunc
lapidē india sola parit. vt d. *Id.* tot ei credit
h3ē v̄rutes quot h3 colores. *De optallio* dicit
lapis. q̄ optallio lapis oculos se portantis ser
uat illesos 7 acutos. s3 alioy oculos circūstā
tiuz. obducta nube recōdit. vñ q̄dā acrisia p
cutit vt nō videat l' aduertāt q̄ fuit coraz eis
Etideo asserit furtis tuissimus eē patron⁹
vt dicit in lapidē.

De ozite Caplm. LXXIII

Orites gemma est
nigra 7 rotunda. Zilia ē viridis ma
culas bñs. Tercia est c⁹ altera p̄s est
aspera. alta v̄o plana. 7 eius suba est q̄si ferri
lamia. *Hic* lapis gestat⁹ custodit a morib⁹
reptiliū et feraz 7 aialiu3 alioy. *Appensus* et
mulieri pbibet impgnari eā. 7 si pgnās ē fac
cius aboriri.

De petra Ca. LXXV

Petra grecum no
men ē. 7 sonari de3 qd̄ solida siue fir
ma. vt d. *Id.* Ex pub⁹ ei t̄re solidior
p̄pactis suba petre siue lapidis generat. *Al*
petra a penetrādo ē dicta. penetrat enī pedē
qn̄ fori⁹ p̄mit⁹ 7 calcat. *Ab* aq̄z et stillicidijs
7 guttis penetrat. *Idē* autē est petra 7 lapis. s3
lapis q̄si ledēs pedē dicit. qz siue duricie 7 acumi
ne pedē ledit. vt d. *Id.* Lapis tñ vsualr plan⁹
moll⁹ 7 spar⁹. *Saxa* v̄o adberēt 7 a mōtib⁹
excidiūt. *Siler* v̄o dicitur lapis ab eo dicit⁹ q̄
p̄cussus exiliat ignis. vt d. *Id.* q̄zuis ei petra
ex se sit frigidissima. ferro tñ p̄cussa ex se mit
tit ignē. nā ex fori et violēta aeris collisione
inter supficiē ferri 7 lapidis aer illisus subito
ignit⁹ 7 scintillādo de silice egredit. s̄m aris. in
iuj. met̄. ex sola ita lapis n̄ fit. vincēs ei in ea
siccitas nō p̄mittit eā coagulari. *Sunt* autē
lapides l' p̄ gelatō3 vt p̄ aglutinatō3. *Ex* cō
mitione ei aque 7 t̄re fit lurū qd̄ in lapidē 7
t̄rā est mediū. qd̄ paulatim p̄ partiu⁹ coaduna
tō3 7 p̄strictō3 fit lapis. vñ tali trāsmutatōni
apti⁹ est lurū v̄nctuosuz. qz qd̄ nō est tale nō
est cōmutatiū s3 pon⁹ cōminutiū ex dñio

siccitatis. Terra ergo p̄ forē aglutinatō3 et
cōmitione3 hūois p̄uerit in nafaz lapidis
q̄ ex diuersitate t̄re diuersoy colorz recipit q̄
litate. *Aliqñ* etiā p̄muni lapides ex aq̄ agela
tō3. *Inueniunt* ei quedā loca sup que aq̄ in
fusa p̄uerit in lapides diuersoy colorz. 7 hoc
fit ex qd̄a vi minerali in locis illis ex̄tē. p̄ge
lante aq̄s que se p̄ncipia lapidū. vt d. *Arist.*
Sunt autē lapides l' ex luto v̄nctuosulo v̄rute so
lis occulte illud coagulatis. 7 p̄ partiu⁹ cobe
rentiā in subam lapidis p̄stringēis. vel fuit
lapides ex aq̄ agelata quadā v̄rute minerali
lapidis forme inductua s̄m ipsaz materiaz
lapidū efficiunt quidā rare sube 7 debil⁹ p̄po
sitiōnis 7 qd̄a foriōis. 7 qd̄a generant tardū
qd̄a citū qd̄az fori⁹ s̄m foriōzē q̄lratū acti
uaz potentia 7 debiliozē resistētiā passiuaz
s̄m ei cōmitionē istaz qualitatū in suba la
pidis diuersificant lapides i nafa 7 in v̄rute.
v̄tus ei celestis influēs ad loca mineralia in
eis suas imp̄mit actiōes 7 s̄m q̄iuenit mate
ria aptiōzē 7 sue actōni obedientiōzē in eis v̄
p̄ssionem relinq̄t nobilitōzē. *Et* iō quidā lapi
des p̄ciosi naturā 7 vim planetaz i suis effe
ctib⁹ imitant. vt3 in topazio q̄ motū lūe sen
tire pbibet. vt d. *Amb.* *Basi.* *Id.* *Dyal.* 7 alij
vt post patebit. *More* ergo p̄petates lapidis
siue petre si iste. qz lapis v̄nuerfalt est frigi
dus 7 sic cōpactus dur⁹ grauis 7 pōdero
s⁹. suo pondere centru⁹ petēs. terrā cōpūmēs
et ei⁹ p̄tes ne dilatent ad inuicē v̄nēs 7 p̄un
gens. vñ dicit *Amb.* q̄ lapides sūt ossa terre
qd̄ ei faciūt ossa in corpe. s̄ faciūt lapides in
diuersis p̄tib⁹ ipsi⁹ terre. ipsam ei p̄solidant
7 ne p̄tes ei nimia siccitate ab inuicē d̄fluāt
ipsaz cōpūmūt 7 adunāt. lapides p̄ aquarū
supfusionē a sua duricia non remolliunt. ex
stillicidijs tñ guttan̄ descendētib⁹ excauant.
vt d. *Greg.* Lapidēs et si candētes fuerint in
vino extincti. vinū corumpūt 7 in acetuz cō
uertūt. vt dicit *Id.* *In* lapidib⁹ etiā generalr
requirit materie puritas v̄r⁹ et p̄ciositas. co
lorz 7 figure diuersitas. 7 multiplex v̄ritas
Itā v̄tiles se in edificijs p̄struēdis in plateis
sternēdis. p̄ pontib⁹ faciēdis. p̄ hostib⁹ expu
gnādis. p̄ lupis 7 canib⁹ effugādis. p̄ metal
lis ex eoy suba extrahēdis. p̄ metall⁹ croman

dis. p infirmitatib⁹ varijs planadis. p turri
bus regū ampliadis. p castris z ciuitatibus
muniadis. p feris z bestiol defendēdis. Lapi
des itaqz pmo de minera extrahunt. extracti
quadranē z poliunt. politi in edificio ordina
te collocant. ordinate maiores sub minorib⁹
cōponūt. mediāte cemēto ad inuicē coaptāt
obducunt cemēto z extrinsec⁹ cōplanant

¶ **De pario** Ca. LXXVI

Petrus lapis est ge
nus marmoris eximij z p̄ciosi. vt di
cit **Isi.** hic apud paron insulā inue
nit. vñ et parū nūcupat. magnitudo ei⁹ lan
ces z crateras nō excedit. et est apt⁹ ac vtil⁹ p
cōseruandis specieb⁹ et vnguētis. **Isi.** glosa
aut sup best. j. dicit q parū est gen⁹ marmo
ris cādidissimi. z iō signat castitatem zc.

¶ **De prassio** // Caplm. LXXVII

Prassi⁹ est lapis ad
modū porri viridis. visum cōfortat
debilē. aliqñ inuenit cuz guttis san
guineis. qñqz guttis cādidis distinctus. de
quo dicitur in lapida. Vtile nil affert nisi q viret
z decet aurum.

¶ **De piritē** Ca. LXXVIII

Piritēs ut di. **psi.**
est lapis fuluus aeris simulans
q̄litate cui plurim⁹ ignis inest
defacili ei scintillas emittit q̄ tenentur manū
si veberenti p̄ma⁹ adurit. p̄p̄ qd ab igne
nomē accepit. d quo dicitur in lapid. Tangi vult
leuit blandaqz manu teneri. Nam p̄sus ni
mum digitos tangēns adurit.

¶ **De pionite** // Ca. LXXIX

Pionites est lapis
q̄ dicitur esse feminei sexus. nā certo tpe
p̄cipit z parit p̄sitem lapidē et p̄fert
p̄gnantibus. vt di. **Byal.**

¶ **De pantero** // Ca. LXXX

Pantheron lapis est
multoz color sparsoz z p̄ter disti
ctoz. nā niger z rubeus viridis pal

leniqz videt. purpure⁹ roseusqz simul p̄asfi
niqz colozs. **Hic** fac boiem audacē z iuictū
illo die. qñ videt mane orietē sole. vt di. **lapi.**

¶ **De plumbo** // Ca. LXXXI

Plumbū ut di. **isi.**
De metallis. li. xvj. est dictū. eo q ex pi
lis de plumbo factis maris altitu
do p̄mit⁹ est temprata. **Hui⁹** vt dicit duo se
genera candidū. s. atz nigrz. candidū aut me
lius est. z p̄mo in insulā atlantici maris anti
q̄tus est inuentū. in mltis locis hodie. inue
nit eni in gallia et lusitania q̄dam tra nigra
arenosa z et calculosa. que q̄dem abluūt z ex
matia q̄ subsidet p̄ decoctionē in fornacibus
plumbi sube liquat. In aurifodinis et cuz
materia auri q̄daz lapilli nigri repiunt. z dū
aurū colligit cū auro manēt. sed postea ijdē
calculi ab auro separi p̄ se conflanē z in plū
bum albū totalit̄ resoluunt. et inde tanta est
grauitas auri z plumbi. vt di. **Isi.** **Nigrū** ve
ro plumbū duplex est. aut ei ex sua vena pro
dit aut cū argento nascit. mixtūqz ventis cō
flatur. z in illa p̄flatione p̄mo p̄cedit stannū
deinde argentū. tercio qd remanet p̄ p̄flatio
nem efficit plumbū nigrum. vt di. **Isi.** In in
dia vō neqz ea neqz plumbū inuenit. sed gē
mis z margaritis bec india recōpensat. **Isi.**
Plumbū aut nigrū z in opib⁹ laboriosis vt
in laminis z in fistulis vtili⁹ fore tā hyspani
qz burannici sunt exp̄t. buculqz **Isi.** Scdm
aristo. eni li. met. iij. ex sulphure grosso mi
nus depurato ac feculento z argenti p̄uio
cōponit plumbi suba. in locis mineralibus
generat. vñ ex imundicia sulphuris non pu
ri q̄ndaz p̄trabit humiditatē. ex cui⁹ p̄actu
manus tangētis coin q̄nat. bec imundicia
ad bozā p̄ absterfionē aliquantulū a plūbo
remoueri pōt. s. ex eo auferri nequa qz. p̄nt
aut boies imundiciā plumbi abstergere. ve
rūt̄n semperit plūbum. z si videat argentū
sed obtinebūt in eo q̄litate aliene vt errent
in eo homines. sunt q̄ accipiūt sal armonia
cum zc. vt di. **Arist.** z b⁹ imundicie assignat
cām dicens. **Materia** plumbi nigri siue ar
gentū uiuū est malū ponderosum luteū. sul
phur et ei⁹ malū mali vaporis z feudi. vñ de

non bñ gelat. in li. v. albumie bernes bñ. Si
suspenderis plūbū sup acetū pdenat ipsum
nā acetū penetrabit ei⁹ subamz in pulverez
puertit. ac in colorē albū ceruse ipm trāsmu-
tat. sed si sup ipm acetū fuderis albescit et de-
struit vim acetū. plūbū adustū colorē vermi-
liū obscurū generat sed si fortior fuerit ignis
puertit in cinerū et post calcinando et desic-
cando ipm cū aceto i albū colorē ceruse trāsmu-
tat. Igne vō fortiori adusto totū b puer-
tit in materiā pñā plūbi z fit ira. vt dicitur ibidē.
Itē idē. plūbū qb⁹ misceptes omogenias cō-
gregat. et eibero geneas sepat et mūdificat. z
iō ponit cū argēto i fornace vt argētū facili⁹
mūdificet. qz ptes argēteas a cōlūptōe pfer-
uat et ipso plūbo pūptō ac pusto argētūz
purgat. Itē dicit Hiero. in glo. sup. vi. ca. Jere.
ibi psumptū est plūbū zc. Itē dicit bernes q
plūbūz i sua ebullitione oim solidoz corpoz
duriciā soluit et adamātis. Itē dicit Aristō.
i li. met. plūbū inqt liquatū pcul dubio est
argentū uiuū. sed nō liquat nisi calefiat z tūc
apparent oia rubea liqfacta. Adiruz aut est
q plūbum cū liuidi vlt subnigri sit coloris tñ
perustione siue acetū residatōz pulcrum co-
lorem generare p̄suevit vt minū stibium et
bmōi. Est aut plūbū ad vsuz medicine. est cū
frigidū et humidū in secūdo gradu. vt dicit
Constā. extra vsturā ignis z apostemata ca-
lida valz miro mō. fluxū sangnis vulnez bñ
pstringit. reuma oculoꝝ abstergit z cōpescit
Ictus scorpionū mitigat et dyaconū. venerē
pbibz si plūbi lamia duob⁹ lumbis appona-
tur. alias bz rōnes medicinales de qbus qre
infra de colorib⁹. c. de stibio. qd alio noie ce-
rusa i. flos plumbi noiat.

De puluere Ca. LXXXII

Puluis dicitur qd a
vento pulset. vt dicitur. Itē. Leuitate ei
sua a vento tollit et dissipat venti
pirari puluere subintrates ipm circūagūt
z turbine generāt. vt dicitur. Be. Puluis p̄cuss⁹
naturā rei a q̄ resoluūt oñdit nūc p odorem.
nūc p colorē nūc enā p sapore. z iōo pulueri
sanī spēs aromaticē vt eozū intrifeca vrus se
oñdat vt p parū cōmixtionē z vniōnē am-

pliozē vtiutē recipiāt. vt odoris sui fragrantā
diffusi⁹ circūspargāt. z gustū suau⁹ afficiāt
z vt vulnera putrida desiccēt efficaci⁹ et ab-
stergāt. vt carnē mortuū corrodāt z auferāt
z vlti⁹ crescere nō pmittāt sic puluis plūbi
exusti purgat vulnera z desiccāt supflua. car-
nem viuā generat z p̄seruat. vt dicitur. Itanē. Et
iō ex puluerib⁹ p̄ficiūt emplastra z p̄ponun-
tur tbimiamata z varia efficiunt antidota z
vnguēta. In puluere resoluūt thuz z mirra
z ex pulueris crematōe deo offerūt bolocau-
sta. Ex puluerib⁹ et fiūt salunfera electuaria
qb⁹ infirma corpa sanitati restituūt. Ex pul-
uerib⁹ insup fiūt inunctōes z malagmata q̄
b⁹ mortuoz corpa liniūt z custodiunt integ-
ne in cinerē aut puluerem redigāt. pulueris
et bñoz admixtione lutū gignit. z ex supue-
nienti desiccātōe in glebā cōpingit. vt dicitur. Itē.
ex puluere pes polluit. ocul⁹ ledit. z mltiplex
reptile ex puluere p̄ducit z de puluere pascit
ac nutrit. Serpenti ei puluis est panis eius
vt dicitur. Itā. Itij. Ex puluere omne corp⁹ aiatū
nascit z in puluere a q̄ incipit reuerti et finit
put homini dicitū ē. Puluis es et i puluerēz
reuerteris zc. Ex puluere aer inficit z ne clar-
tatem sol⁹ oculus videat aliq̄uens impedit.
nam ex puluere aeri bñido admixto sepe ne-
bula gignit. ex c⁹ in iposinone latet sol et lum-
pide nō videt. Et resolutōe etiā pulueris in
arbomos solis radi⁹ p fenestrā intromissus
nullatenus intuet.

De quirin Ca. LXXXIII

Quirin ut dicitur.

Est lapis q̄ in vpparū nidul inue-
nit. Sic secretoz p̄ditoz est in sōno
capiti ei dormientis supposit⁹ facit boiem lo-
qui oia que somniat dormiēdo. z auget mi-
rabiliter fantasias. vñ z magi diligūt lapidē
illum. qz p eū maleficia opant.

De quandros Ca. LXXXIII

Quandros est lapis

colore q̄dem vilis sed eximie vtiut
vt dicitur. Dyal. Et inuenit in capite vul-
turis. valet p̄ q̄libet causas nociuas. z vbe-
ra lacte replet.

De rabi Ca. LXXXV

Rabi q̄ et alio no

Rmine & cōmuni dicitur bolus armenicus est lapis siue vena terre & est nature frigide & sicce subrufum colorē hñs & inuenitur in armenia. naturā habet p̄stringēdi v̄trem et sangnē v̄ndecūq; fluat.

De rosten siue reiben LXXXVI

Rosten siue reiben

Rfm glaci. est lapillus q̄ inuenit in caute cācri. & est aliqñ alb⁹ aliqñ vergens in flauēū colorē. Est aut̄ quo ad subaz mollis paruz durior q̄ pupilla oculi piscis quo ad formā vero est exterius rotund⁹ & planus. interi⁹ vero parum concavus. q̄ ad virtutem aut̄ est naturalē frigidus & humidus. Et valet cōtra morsus scorpionū & mustele si cōritus more emplastri supponat. Eiciē etiā q̄ valet p̄tra morsus canis rabiosi si puluis ei⁹ in potu assumat. Si cōburat puluis ei⁹ mūdificat dentes & desiccāt vulnera & cōfert scabiei & p̄hibet lacrimas.

De saphiro // Ca. LXXXVII

Saphirus est gem

Sma cerulea celo sereno i colore similitima. optia est inē gemas & lūme p̄ciola et regū dignis magis apta. In multis locis iuenit. sed oriētalis siue indica melior iudicat et maxie qñ habet q̄si quosdā pulueres aureos inmixtos. & est h̄ saphir⁹ densus nō plucidus. vt di. **Si. l.** Dicit lapis maxime cōmē datur in lapid. ita vt p̄ sui excellentia gemaz gemma vocat. nam corpus vegetat et integmēbra p̄seruat. stellam habet relucētē p̄ cuius refulgentiā eius virtus indicat. Alia est spēs saphiri que sirtes dicitur que iuxta sirtes v̄ter arenas maris libici inuenit. vt di. **Dyas.** Inuenit autem aliqñ in venis mineraz vbi lasurium etiā inuenit & in eis dēz venis saphiri in medio velut in ventre q̄dā spēs carbunculi inuenit. & iō a multis saphir⁹ mater carbunculi credit eo q̄ in ei⁹ venis gigni a pluribus p̄hibet. & ex natura saphiri carbunculus quasi q̄dam fauilla cerulea vt multi asserūt

credit aliqñtulum obumbrari. vt **Dyas.** dicit Saphirus itaq; fm dyas. habz v̄tutē discordiū reconciliatiuā. multum ei valet vt dicit ad pacē reformandā. **Itē** habet v̄tutē caloris in naturalē rep̄liuaz. vñ de saphiro dicit in lapid. **Corpus** ardorē refrigerat interiorē. **Itāz** in febrib⁹ multū caumaticis et incensibus refrigerium p̄bet saphirus si iuxta venas cordis pulsabiles suspendat. **Un̄** dicit **Dyas.** q̄ valz p̄tra piodicas febres tpe accessionis. **Itē** virtutem habet p̄fortatiuā. cordis letificatiuaz & ideo dicit valere p̄tra cardiacam et quālibet passionē melancolicā. vñ et cardiacū et **Dyas** foreticū fluorē rep̄mit & sudores sicut scribit in lapid. **Sudores** stringit nimio torētē fluentē zc. **Item** di. **Dyas.** **Itē** habet v̄tutē fluxus sangnis restrictiuā. **Un̄** et saphirus oriētalis si t̄pib⁹ apponat solet refrigerare sangnē de narib⁹ p̄fluentē. **Item** v̄tutē habz singularē tumoris & inflature sedatiuā. **Certū** ei est q̄ apostematū rep̄mit inflaturaz si in p̄ncipio collectionis nocue citius apponat. **Item** valet cōtra antracem. nā virtutem habet malicie & venenositatis antracis expulsiuam. ei⁹ enim furiositate rep̄mit & expellit ne eius malicia spūs inficiat ipsi⁹ sumū ad cor ascendere non p̄mittit. vt dicit **Dyas.** **Itēz** vim habz veneno cōtrariāz & ipsi⁹ penitus extinciuā. vñ et si araneaz intra p̄xidē posuerit & vñū saphirum indicū siue alium sup̄ p̄xidē orificiūz aliqñtulū diu retinuerit aranea ei⁹ v̄tute victa q̄si subito moriet. vt di. **Dyas.** ei hoc idem v̄di septi⁹ & in diuersis ac plurib⁹ experiri. **Itē** habet vim visus p̄seruatiuā & sordū oculoz sine grauamie purgatiuā. vñ scriptuz est. **Collit** ex ocul⁹ sordes de fronte dolorē. in lapid. **Itē** habet vim vlcerū curatiuā. naz vt di. **Dyas.** puluerisatus & lacu admixt⁹ vlcera sanat. et hoc etiāz in vulnerib⁹ est exp̄tū. **Itē** tante autoritatis fuit lapis iste ap̄d veteres q̄ ei apud deū nō modicū putauerūt valere vñ et apollini fuit singularit̄ cōsecratus. q̄a cū gentiles p̄ respōsis apollinē sacrificioruz tpe p̄sulerūt certificari cit⁹ putauerūt si saphirum tunc in p̄ntia haberent. vt di. **Dyas.** et hoc tangit in lapidario vbi dicit. **Et** plus q̄ reliquas amat hāc ydromancia gemas.

Ut diuina q̄ant peaz respōsa mereri zc. Itēz
hūc lapidē magi singlarit diligit. qz fm eoz
opinionē p̄ ipsi v̄ritē quedā mirabilia opa
ri p̄nt. z hoc tangit s̄l̄r in lapid. vbi d̄r. Hic la
pis vt p̄hibent educere carcere vincros. Ob
strusaq; fozes z vincula tacta resoluit. bec z
m̄ta alia de singulari v̄ritē sapiri ab auto
rib⁹ s̄ scripta. et in β generalit̄ oēs p̄sentit
qz sapir⁹ ē gēma amatr̄ castitatis. et iō ne
ei⁹ effect⁹ p̄ mundiciā por̄tans aliq̄ mō im
pediat optet v̄ille q̄ eā por̄tat caste viuat. iu
xta illd. S; q̄ gestat eū castissimus esse iubet
Itē d̄r in lapid. qz tollit iudiciā z expellit timo
rē et facit audaces z victorē. firmat in bonis
aim. z mirē facit z hūiles z benignū q̄ oīa pu
to esse dicta dispositiue por̄t⁹ qz effectiue. sed
bec nūc sufficient.

De smaragdo Ca. LXXXVIII

Smarago⁹ fm illi.
gēmaz oīm virentiuz obtinet p̄nci
patuz cui veteres post margaritas
z vniōes tribuit terciā dignitatē. Smarago⁹
a nimia viriditate est dicit⁹. vt di. ibidē. nam
omne viride amarū d̄r. nllis aut̄ gēmis siue
herbis maior̄ inest viriditas qz smaragdo.
Itā herbas virētes z frondes supat inficiēs
circa se viriditate nimia aerē repulsū. Itē d̄r.
nec ei⁹ viro: in sole aliq̄ mō obumbat. scul
penitū oculi nulla granosior̄ refectio est. Et
corp⁹ si extensū fuerit et extersuz siue polituz
ad modū speculi imagies reddit. Quippe ce
sar nero gladiator̄ pugnal̄ i smaragdo aspi
cere p̄suevit. vt di. Iti. Genera ei⁹ s̄. xij. s; no
biliores s̄ scitici q̄ s; in gente scitica inueniū
tur. scdm locū tenēt bactriani. Colligunt in
cōmissuris saxoz flante aq̄lone. tūc ei tellure
discoopta inemicāt. qz arene mouent̄ marie
in his v̄enis. terciū egiptij b̄nt. reliq̄ in metal
lis erarijs inueniūt sed viciosi. nā aut eri aut
plūbo aut sali siles noras b̄nt. Smaragdi
vō qn̄ vino vel oleo s̄ puncti. p̄ficiūt in viro
re qzuis viriditatis grā naturalit̄ imbuanē.
Est et quedā spēs smaragdina q̄ degenerat
qzuis sit viridis. eo qz sit turbida ex eris v̄eis
z est calcesmarago⁹ nūcupata. bucusq; Iti.
li. xvj. ca. de viridib⁹ gēmis. Hic lapis a grifi

bus excipit z eripit. Et ne possint smaragdi i
copia inueniri grifoz immanitate boīm ac
cessus impedit. vt di. Iti. li. xiiij. ca. iij. Habet
itaqz virore sui multiplicatiū. et se ei generat
radiū q̄ viroze tingit aere circūfulum. Itz et
corp⁹ specularē z p̄spiciū obiectaz figuraz
et imaginū ostensiuū. Habet itio ex nature
dono v̄ritis b̄ficiū diuersaz infirmitatum
curatiū. Itā fm dyal. z lapid. Habet opes
z in causis dat p̄ sua sona v̄ba. collo vō suspe
sus curat enutritū z morbū caducū. v̄sum
p̄seruat debile z p̄sonat. lasciuos mor⁹ cōpe
scit. reddit memoriā. valet et p̄ira illusiones
z fantasmata demonū rēp̄tates sedat. san
guinē s̄stut. et d̄r bis valere q̄ solent diuinare
de futuris. vt in lapid.

De sardio Ca. LXXXIX

Sardius est gemma
rubei coloris ad modū r̄rubei sic
dicta eo qz in sardis p̄mit⁹ est repra
vt di. Iti. z glo. sup apoc. Hec gēma qzuis sit
p̄ciosa et pulcra a multis tñ reputat nouissi
ma inē gēmas. qz vt dicūt p̄ter fulgorē nil fe
rat v̄ilitatis. excepto qz onix β p̄tē neq̄t no
cere. nā onichin⁹ q̄ quas dā d̄r nocuas habe
re p̄p̄tates nō pōt eas in p̄sentia sardij pou
cere ad effectū. dicit tñ dyal. qz p̄ter illā v̄ritē
babz sardij longe p̄les. Sūt ei spēs ei⁹ qnqz
inē quas ille ē v̄tilior qui trāsmittit a sardis.
z valet qz accendit gaudiū et repellit timorē
audaces reddit z acuit mentē et ipso p̄sente
nō nocet onix. Dicit etiā qz sardij⁹ totalit̄ san
guinei coloris gestantē se ab incantatiōib⁹
z maleficijs tueat.

De sardonice Ca. XC

Sardonix ex duo
rū lapiduz societate. sardio s; z oni
ce nomē sumpsit. vt di. Iti. Constat
aut̄ ex trib⁹ colorib⁹. nā niger est in. imo can
didus in medio. rubcus q̄ si minū in sup̄mo
hec sola in signando de cere suβa nil euellit.
Inuenit at̄ apud arabes z apud indos. Ge
nera eius qnqz sunt q̄ colores bz plus distin
ctos z ē densior. Hest laudabilior. luxuriā re
pellere d̄r z hūilem efficit ac pudicū.

De sole Ca. XCI

Blis gemma cādi
da est et trāslucens. et sic dicta eo quod
ad similitudinē solis in orbe fulgētis ra-
dios gerat. ut dicitur in *libro de candidis gemis*.
De silenite Ca. XCII.

Silenites est lapis
spicus ut herba virens. et color eius
spidi silis est. ut dicitur in lapide. trāslucet
autē candida quodā macula quasi fulgore p̄tines
lune imaginē. Illa autē cādida macula in cor-
pore silenitis crescēte luna crescit. et decrescen-
te minuit et decrescit. ut dicitur in *libro de byas*. potēs
est autē in amorem recōciliandū languentes
et p̄licos iuuare putat.

De stanno Ca. XCIII

Tannū ut di. psi.
est metallū a greca etimologia sic
dictū. sepans sc̄z et discernens. mixta
enī et adulterata in se metalla p̄ ignem disso-
ciat. ab auro et argēto et plūbuz diuidit ac
secernit. alia etiā metalla ab igne defēdit. Et
cum sit natura eris et ferri durissima si absq̄
stanno fuerit vitū et cremat. Stannū autem
illituz vasis eneis cōpescit virus eru gnis. et
sapore facit gratiosiorē. Specula autē ex
eo trantur. cerula etiā conficit ex stāno quē
admodū et ex plumbo. *Hucusq̄ in li. xvj. c.*
de metallis. Sc̄m aristo. li. mei. stannum
p̄ponit ex argēto viuo et bōoz sulphure ma-
lo et h̄ duo nō sunt bñ mixta sed tanq̄ p̄ pu-
cōposita. et iō colorē imitat argenti. sed non
ei⁹ soliditatē. In libro autē alchimie hermes
dicit stannū oia metalla et corpa frangit qui-
bus admisceat. et h̄ p̄p̄e nimia siccitatē ei⁹. et
ducit naturā in eis destruit. **S**z si miscue-
ris cū eo argentiū viuu. stridore ei⁹ aufert et
albescit. s̄ postmodū denigrat ipsa et p̄dem-
nat. In eodē etiā dicit quod stannū adustuz ge-
nerat colorē minū vel vermillium sicut plū-
bum. et si ignis fuerit nimis fortis stāni mate-
ria p̄ma redit. **I**tē cū stannū sit argēto molli-
us et plumbo durū non pōt plumbū plūbo
neceri nec ferro defacili p̄solidari sine stāno

nec etiā ista paritē p̄solidant sine p̄guedine
aliqua siue sepo

De sulphure Ca. XCIII

Sulphur est uena
terre acritatis multum h̄ns in sua
p̄positione et igneitate. et iō voca-
tur sulphur s̄m *psi*. quasi solū vrens. ut enī
ignis dicitur. nā eius virtus ignea ab aq̄s feruenti-
bus sentit. nā a quaz cursus p̄ venas sulphu-
reas trāsitū faciēs ex vi ignea ipsi⁹ sulphuris
cādoze vel caloze p̄trabit. sapore. efficaciaz et
odoro. hinc fontes calidi d̄tē viscerib⁹ sepe
scaturiūt et q̄litates vene sulphuree secum fe-
rūt. nulla ei res ita cito accendit sic sulphur.
In insul nascit colijs in siciliā et italiā q̄s ar-
dere dicitur. in alijs locis et effossum inuenit. ut
dicitur in *libro de quoz se genera*. Unū viuu quod cū
fodit trāslucet atq̄ viret. q̄ solo in oia genera
medici vtiūt. ut dicitur in *libro de appellatione gle-
baz* quod tantū familiare vsib⁹ est fullonū. ter-
cum liquor est et vsus est ad lanas vitū sus-
fundēdas quā p̄stat mollicie et candore. q̄r-
tum valet ad licinia lucernaz p̄ficiēdas. ut dicitur
in *libro de subdit* ibidez. Sulphuris tāta est vis
ut morbos comiciales dep̄dat nitore suo
et flama si directe ad vultuz boīs repercutiat
duz et horribilē pallore in oculū aspiciētū ge-
nerat ad similitudinē defunctorū. ut dicitur in *libro de
ca. i. s̄m eluē. vō et p̄la. sulphur calidū ē*
et siccū in q̄rto ḡdu. et est fra p̄bus aqueis et
terrestrib⁹ in igneas trāseuntib⁹ in naturā
sulphuris trāsmutata. et illud sulphur aliq̄n
est grossum feculentū et rude. aliq̄n est purū
albū claruz et subtile. aliq̄n in bec est medio-
cre. et s̄m istā differentiā ex sulphure et argen-
to viuo diuersa metalla generant. ut p̄t̄ in *li.
mei. iij. vbi ostendit quod sulphur et argentiū viuu*
sunt materia oim metalloy. Sulphur autē
aliud est viuu sc̄z quale ē quā de terra est edu-
ctū. Aliud est mortuū vel extinctū. sc̄z quod solz
fieri artificiose. s̄ quod in calamos fundit vel in
alia vasa. Eligendū autē est p̄ medicina viuu
colore et resplendens plucidum et sine lapide
album vel viride. quod missum in ignem co-
lorem facit viridem atq̄ pinguē. Virtutez
habet dissoluēdi p̄sumendi attrahēdi subtili

andi attenuandi reformandi vltrecupandi. Et
iōtullim pbiber. epilecticos iuuat. scabiē pur
gar. venenis obuiat. letargicos excitat. arthe
ticos podagricos palnicos iuuat. si mō de
bito medicinali ipsi^o remedio q̄s vraf. vt di
cit *Aluic. & Byal. & Plat. & alij auctores.*

De sale Ca. XCV

Sal a saliendo dī
eo q̄ de igne exiliat. fugit cū ignē
cū sit igneū. vt d. *Aluic. Sal a so
le vel a salo vocatū putāt. nā ex aq̄s marinif
sponte gignit spuma. in extremis litorib⁹ de
relicta & a sole deficcata. Aliqñ ex puteis sal
lis haurit & aqua decoquit donec in sal^o du
ricie aqua p̄ fluida p̄ calozē ipsam inspissan
tem puertat. aliqñ de piractis arenis colligi
tur crescente luna p̄ noctē. nam in cirenea sal
sub arenis sepi⁹ inuenit. Aliubi etiā rupes
& mōtes salis inueniunt ex qb⁹ ferro incidū
tur lapides q̄ post in salis materiam p̄rin
gunt & cōminuunt. sicut ē in arabia & i pan
nomia. tate duriciei etiā sunt illi lapides vt ex
eis fiant dom⁹. cōmune vō sal in igne crepi
tat & de igne salit. sed sal agrigētunum sicilie
ignem patit et p̄ra naturā salis vulgaris in
igne fluit & de aq̄ exilit. Variat at sal i colore
q̄ memphiticū ē rufuz. & i quadā p̄te sicilie
vbi est mōs etbne sal est purpureū. In eadē
sicilia in parbmo adeo est splēdidū & lucidū
vt imagines reddere videat. In capadocia
sal croceū effodit. vt d. *Aluic. Item variat in sa
pore. vt d. idē. q̄ alicui suauē alicui salissi
mū est. alicui amarissimū. & q̄nto ē amarius
tanto est calidi⁹ siue calidius iudicat. vt dīc
*Aluic. Sal autē sūme est necessariū. q̄ sine sa
le oīs fere cib⁹ est insipid⁹ & insulsus. pulmē
tis ei sapore dāt & excitat in oīb⁹ cibarijs ap
peruū. ex eo oīs vict⁹ delectatio & sūma byla
ritas fit. Hinc & solis nomen accepisse credi
tur. q̄ sole nihil ē vili⁹ atz sale. An videmus
pecudes & armenta q̄ sale ad pastū maxime
puocant & salis bñficio in lacte & i caseo pl⁹
abūdant. Sal etiā corpa stringit & deficcāt &
etiā defuncta corpa a putrescendi labe ligat
& p̄seruat. Hucusq̄ *Aluic. l. xvi. ca. ij. fm Plat.*
autē *Aluic.* sal generatibz v̄tutē dissoluendi***

mūdicandi putridos būores & p̄sumendi
Item v̄tutē habet ventositatē extenuandi &
diuidendi maxie si puluerifatū & coctuz cali
duz sup̄ stomachi officii saccellet. Item vim
habet būiditatis natural' in corpe coadunā
di & p̄seruandi & innatural' resoluendi et ab
stergendi. & ideo aqua salinatuua tumores
inflatōnes etiā ydropicas soluit. vt d. idē
Item v̄tutē habet carnes putridas corrodē
di & maxime qñ est exustum. q̄a tunc maxie
resistit putrefactioni. & maiore habet vim in
deficcando & in mūdando & ad interiora pe
netrando. vt dicit idē. Item potentiaz habet
ventrē remolliendi & supflua educēdi et ma
xime salgēma. qd̄ sic dī. quia clarum est sicut
gēma. in moridicando enī intestina mirabili
ter coopāt vt resoluant indurata. et supflua
expellant. & hoc idē faci. tā armoniacū q̄z
cōmune. Item v̄tutē habet sal venenosis bu
morib⁹ resistendi. & ideo cū melle & vuispal
sis als mica panis sal p̄unctū sanat carbun
culum seu antracem. vt d. *Aluicē. Item vir
tutem habet remouēdi maculas faciei si cū
aqua & camphora distempēt & inde facies lu
niaf. Item vim habet puriginē & serpigines
de corpe abstergendi et remouēdi potissime
si cū sapone misceat. Item v̄tutē habet sanā
di venenosos morsus & p̄icturas reptilium
et scorpionū si cū melle & nucib⁹ et alijs qui
busdā componat. vt d. *Aluic. bas & multas
alias habet v̄tutes quas enumerare longū
esset. sed exempli graua hec sufficiāt.**

De topazio Ca. XCVI

Topazius vltopa
zion indeclinabile gemma ē vt ait
Aluic. l. xvi. Est enī ex nitente genere
omniqz colore resplendens. Inuenta primo
in arabie insula i qua trogodite fame & tem
pestate fessi. cum herbarū radices effoderēt
gēmam istā eruerūt. quā insulam tectaz ne
bulis postea naute quesierunt. & inuenien
tes topazim trogoditarū ydiomate vocaue
rūt. Inde lapis sic quesit⁹ & inuēus est topa
zius ab insula vocat⁹. Topazim ei idē qd̄
querere in ipsoz lingua sonat. Est autē gem
maz maxima & amplissima. Scripsit ei pl.

hanc gemā tante magnitudinis reptam vt ex
ea philadech faceret statuā quatuor cubitorum
In glosa vō sup finē apoc. dicit sic. topazius q̄
est rarior eo est p̄ciosior. et habet duos colo-
res ex auro et etherea claritate lucens marie
quā tangit radio solis. scz oim aliarū gemarū
supans claritatē. in aspectū suū puocans
respiciētes. quā si polis obscuras. si sue natu-
re relinqs clarior est. et nihil eo clarior in the-
sauris regū siue p̄ciosius inuenit. p̄pter sui
p̄spicuitatē gemmarū sibi obiectarū in se reci-
pit claritatē. Dicit etiā q̄ sentit motus et cur-
sum lune. et p̄tra lunaticā valere passionem.
vnde dicit maiorē vel minorē habere effectus
sūm q̄ luna maior v̄l minor recipit incremen-
tum. vt dicit in lapid. Fluxus sanguinis restrin-
git. et emoroidas patientib⁹ subuenit. feruē-
tes vndas cōpescit et bulire eas nō p̄mittit.
vt dicit in lapid. sūm **E**yal. iram sedat et tristi-
ciam. et valet p̄tra noxios motus et p̄tra fre-
nelim ac cōtra mortem subitanēā. formā ha-
bet specularē. ydolum enī in eo receptum in-
uersum in speculo p̄cauo rēp̄sentat.

De turchoge Ca. XCVII

Turchogis siue

Turchois est lapis flau⁹ in albidū
colore vergēs dicit⁹ a regione tur-
choy in qua nascit. p̄seruat visum et p̄forat et
bylaritatem generat.

De terra sigillata Caplm. XCVIII

Terra sigillata dicitur

Tspecialiter quādam vena terre frigi-
da singularit et sicca. que dicitur
sūm **I**slat. terra saracenicā siue terra argētea
que quōdem est subalbida aromatica atq; cla-
ra. potissima v̄tus ei⁹ est p̄stringere. naz pul-
uis eius cū albumie oui distempatus fluxū
sanguinis de narib⁹ sistit. valet etiā p̄tra infla-
tionem pedū et cōtra artencā si sup locū pa-
tientem carbaplasmei. vt dicit in **I**slat.

De tartaro Ca. XCIX.

Tartarū est uini fe-

Tculentia in modū crete v̄l mollis la-
pidis circa p̄tes dolei indurata. cui

ius natura calida est et sicca in tercio gradu
Valet p̄tra scabiem serpigine et impingine
p̄tra capitis imundicias. v̄rutem enī habet
extenuandi. cōsumendi. mūdificandi et laxā-
di. vt patet in **I**slat.

De vitro Ca. C

Strū ut dicitur. Sicut.

Vest in lapides sicut stultus in bo-
mines. Declinat ei ad oēm ticturaz
Est autē dicitur vitz. vt dicit. **I**si. eo q̄ visui trāslu-
ceat p̄pter p̄spicuitatē et sube sue transparētū
vitz luci p̄uius ē. in alijs metallis et fre venis
quidquid intrinsecus p̄tinet abscondit. in vitro
autē cuiuslibz liq̄ris spēs qual⁹ est interi⁹ tal⁹
exi⁹ declarat et q̄ clausi oculi intuitiū non fi-
cat. vt dicit. **I**si. Fuit autē p̄mo vitz inuentū iuxta
tholomaidā in litore iuxta belū fluuiū q̄ ori⁹
d radice montis carmeli dū naute ibidē appli-
carent. nā dū naute sup arenā eiusdē amnis
ignē de glebis nutri facerēt. ex nitro et arenis
lucidis p̄mixtis noui liq̄ris riuali effluerēt
q̄ vitro. vt dicit. **I**si. originez p̄buerūt. mō vō fit
vitz ex cinerib⁹ arborū et herbaz p̄forissimā
ignis p̄flagratōz q̄b⁹ cinerib⁹ nūc nitz nūc
es nūc vitz qz admisceat et sic i massā vitreā cō-
mutat. **M**assa at vitrea cū fuerit i fornaceli
q̄facta et p̄fecte depurata sūmā p̄bit sube pu-
ritatē et trāsp̄tentiā siue p̄spicuitatē. et iō hz po-
tentiā cuiuslibz coloris susceptibile. q̄libet ei
colore tingit. ita vt iacticos smaragdōs et ali-
os lapides p̄ciosos i colore et splēdore imitef
tātā ei recipit in suba ductibilitatez vt facili⁹
me ad flatū artificis i varias et p̄rias formas
ac figuras q̄si subito trāsf̄ormet. aliqui tormo-
terit. aliqui argēti mō sculpsit et celat. vt dicit. **I**si.
neq; ei alia specul⁹ aptior ē matia. neq; pictu-
ris accōmodatio inuenit. maxim⁹ tñ honoz
est i cādido vitro qz i colore p̄xi⁹ est cristallo
vñ ad potādū argēti et auri metalla repellere
p̄suevit. vt dicit. **I**si. **I**bidē dicit idē q̄ gñe vitri
lapis obsian⁹ nūerat. Est at virēs inēdū et ni-
ger. aliqui et trāslucid⁹ crassiore visu et vocat⁹
speculari. ex h lapide mlti gemas faciūt. vt dicit.
Isi. **H**at hz p̄pū oē vitz cū sit liq̄factū qz diu ē
valde liquidū sūme est ductile. infrigidatuz
vō et induratū sūme est fragile et facile frāgi-

bile et cum fuerit fractum non potest nisi iterata liquore factone reparari. Quidam tamen fecerunt vitrum flexibile et malleo repabile. ut refert *Isid.* vii. et *probiala* coram *tyberio cesare* de tali vitro factam in ira percussit quam non ruptam sed plicatam cum malleo repavit et emendavit. quem iussit cesar decollari. ne dum hanc agnitum fieret aut per plumbum biter. et omne metallorum precipuum vile redderet. quod reuera si vasa vitrea non frangerent meliora quam aurea putaretur. ut dicit *Isid.*
 Est igitur vitrum speculatum purum et perspicuum luci primum imaginum et umbrarum replicatum. ductile quoniam est liquidum. fragile quoniam est frigidum et induratum. omnium colorum susceptivum colore potius quam valore gemarum nobilium imitativum et imudiciarum absterivum. ut dicit *Plinius*. pulvis eius est mundificatus dentes. et in oculis delet albugines. puenit et valde lapidi vesice et renu quoniam bibitur cum vino. ut dicit *Idem*.

De ydachite // Ca. CI

Ydachites est lapis preciosus et colore fulvo. figura rotunda. dicitur intra se habere alium lapidem et crepitum sonorem. est quod visus tinnitum illum non interiore lapillum sed spiritum quondam interiore sapietes dicant ut dicit *Dyal.* h lapis exudar aqua ita ut videatur intra se foranata scaturigine punere. Et quod dicitur hunc esse lapidem quod dicitur enidros. que super eos.

De yerachite // Ca. CII

Yerachites est lapis qui gestatur ab homine non mordeat a muscis nec apibus infestat. ut dicit *Dyal.* et creditur valere contra venenum.

De zimiech // Ca. CIII

Zimiech est idem quod lapis lazurij. et est lapis velut penna terre. unde fit lazurium. ut dicitur in lapide. Est autem lapis iste tanto melior quanto color celestis est similior. et habet quedam corpuscula quasi aurea inserta. ille autem qui est subalbidus plus habet instreuitatis. et ideo non ita preciosus. diuissime potest suari sine corruptione. Valerius pro multis passionibus et praesens in scopis et fumis melancholicis. si debito modo detur pariter. Nunquam autem dicitur dari nisi purus subtilissime praeparatus et multoties abluitur. et signum est perfecte ablutiois quoniam aqua in qua abluitur pa-

rum aut nihil coloratur. miro autem modo purgat et soluit quartana. nec debet dari cum decoctione quod descenderet usque ad fundum sed ante vel post detur. et hoc cum sero lactato ut habetur in *Plat.* et sicut ex lamis ferreis fit cerusa sic fit lazurium ex argenteis cum aceto. lapis autem lazurij sepe inuenitur in mineris argenteis et aurifodis et in suis venis sepe saphiri et iacinti et siles lapides blauer inueniuntur. ut dicit *Dyal.*

De zingnite // Ca. CIII

Zingnites lapis est vitrei coloris qui gestatur in collo valis in niculopa. et sanguine stringit mentis alienatos repellit. et si tenetur ad lignum accensum extinguit flama eius. ut dicit *Dyal.*

Incipit liber. XVII. De arboribus et herbis et earum proprietatibus.

Distinquaz adiuuante deo completus est liber tractatus de proprietatibus rerum que in terra inuisibiliter generantur. scilicet lapidibus et gemis ac metallis et alijs que nascuntur in terra visis. dicendum est breuiter de arboribus et herbis et fructibus ac semibus que ex eis mediatur radicibus preceant. solummodo autem de illis arboribus et herbis aliquid sunt habenda de quorum nominibus fit mentio in sacra pagina in textu in glo. et habet pur poterimus faciemus pordine alphabeti.

De arboze // Ca. I

Arbor ut dicitur *ysid.* li. xvj. ca. v. ab aruis nomine sumpsit. eo quod adherere terre fixis radicibus consuevit sicut herba. vtraque ei similia sunt quod ad ortum quod ex vno gignitur alter. nam dum sementem in terram ieceris quasi herba pus pullulat et erumpit. de hinc perfecta surgit in arbore et quod infra breue tempus spaciatur herba videbatur inducit in arbustam. in arborem nouellam et tene ram pualescit. et est dicta arbusta quasi arboris balsta. nam arbustum dicitur locus ubi arbores precescunt et ubi salices salicium. et carectum ubi carices. ut dicit *Isid.* In libro autem aristoteli de vegetabilibus ponuntur iste arborum et plantarum proprietates